Gemeente Amsterdam

Definitieve versie

Informatiebeeld spanningen, radicalisering en extremisme

Juli 2025

Inhoud

Over dit informatiebeeld 3

Overkoepelende trends 5
1. Landelijk dreigingsniveau blijft gehandhaafd 5
2. Klassieke ideologieën verdwijnen meer naar de achtergrond 5
3. Online radicalisering en verjonging 5
4. Verharding en polarisatie in het spanningendomein 5
5. Conclusie 6

1 Islamitisch extremisme en islamitische radicalisering 7
1.1 Landelijk beeld 7
1.2 Amsterdams beeld 10

2 Rechtsextremisme en rechtse radicalisering 13
2.1 Landelijk beeld 13
2.2 Amsterdams beeld 17

3 Anti-institutioneel extremisme en anti-institutionele radicalisering 19
3.1 Landelijk beeld 19
3.2 Amsterdams beeld 21

4 Linksextremisme en linkse radicalisering 24
4.1 Landelijk beeld 24
4.2 Amsterdams beeld 25

5 Overige vormen van extremisme en radicalisering 27
5.1 Landelijk beeld 27
5.2 Amsterdams beeld 27

6 Statelijke inmenging 29
6.1 Landelijk beeld 29
6.2 Amsterdams beeld 30

7 Polarisatie en haat 32
7.1 Haat naar specifieke groepen 32
7.2 Gevolgen van de oorlog in Gaza 36
7.3 Polarisatie en spanningen 37

Over dit informatiebeeld

Dit informatiebeeld beschrijft de trends en ontwikkelingen op het gebied van spanningen, radicalisering en extremisme in Amsterdam, voor zover bekend bij het programma Radicalisering en Extremisme. Met het informatiebeeld informeert het programma de gemeenteraad, bestuurders, beleidsmakers en samenwerkingspartners, zodat zij kunnen bepalen of bijsturing van het beleid nodig is. Het vormt daarmee de basis voor het beleid en de inzet van het programma.

Dit informatiebeeld betreft de periode juni 2024 t/m juli 2025 en bouwt voort op de eerdere informatiebeelden. Het is gebaseerd op gesprekken met professionals uit de stadsdelen, professionals van andere organisatieonderdelen binnen de gemeente en vanuit partnerorganisaties, gesprekken met wetenschappers, informatie vanuit de integrale Persoonsgerichte Aanpak Radicalisering (iPGA-R) en het Steunpunt Radicalisering[1], cijfers vanuit de Burgermonitor (2023) en Veiligheidsmonitor (2024), het jaarverslag 2024 van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD), het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) en overige informatie bekend binnen de directie Openbare Orde en Veiligheid.

> **Extremisme** is het uit ideologische motieven bereid zijn om niet-gewelddadige en/of gewelddadige activiteiten te verrichten die de democratische rechtsorde ondermijnen. Voorbeelden van niet-gewelddadige ondemocratische activiteiten zijn systematisch haatzaaien, intimideren of het doelbewust verspreiden van desinformatie.
>
> **Radicalisering** is de groei naar extremisme en een (persoonlijk) proces waarin sprake is van een groeiende bereidheid om diepingrijpende veranderingen in de samenleving na te streven of deze te ondersteunen.
>
> *De definitie voor extremisme is de definitie die de AIVD en NCTV sinds voorjaar 2023 hanteren. Zie https://www.aivd.nl/onderwerpen/extremisme en https://www.nctv.nl/onderwerpen/extremisme. De definitie voor radicalisering is de definitie van de AIVD.*

Leeswijzer
Bij het lezen van dit rapport is het van belang enkele kanttekeningen in acht te nemen. Ten eerste is radicalisering een complex, individueel proces dat door veel verschillende factoren wordt bepaald. Vatbaarheid voor radicalisering betekent nog niet dat dit ook leidt tot extremisme: de meeste mensen met radicale ideeën zetten deze niet om in gewelddadige of ondemocratische acties. Ten tweede zal de informatie in dit informatiebeeld altijd incompleet zijn. Radicalisering is een ongrijpbaar en vaak onzichtbaar fenomeen. Ook over haat en polarisatie is weinig harde informatie beschikbaar. Bovendien is de gemeente beperkt in wat zij kan en mag op het gebied van informatieverzameling en daarmee voor een belangrijk deel afhankelijk van wat de veiligheidspartners binnen hun bevoegdheden kunnen delen. Ten derde is belangrijk te benoemen dat de beschreven vormen van extremisme en radicalisering niet altijd een geweldsdreiging vormen, maar ook zonder geweld een bedreiging kunnen zijn voor de democratische

[1] Voor informatie over personen in de iPGA-R is de peildatum 31 mei 2024 gehanteerd, bij informatie vanuit het Steunpunt is gekeken naar de meldingen en adviesvragen in de periode 1 juni 2023 t/m 31 mei 2024.

rechtsorde.[2] Bovendien is soms informatie opgenomen waarbij er wel sprake is van ideologische motieven, maar geen sprake is van extremisme (zie definitie op pagina 3).

In het Amsterdams beeld zijn bewust ook vermoedens en persoonlijke inschattingen van professionals meegenomen. Hoewel dit vaak geen harde signalen betreft, is het wel waardevol deze signalen te kennen. Dit geeft immers een breder beeld van de problematiek in de stad.

Dit informatiebeeld is een weergave van de beschikbare informatie en de ontwikkelingen ten opzichte van het vorige informatiebeeld (juni 2024) per thema. Daarbij zijn de vier vormen van extremisme aangehouden die in de landelijke dreigingsbeelden zijn benoemd: achtereenvolgens islamitisch extremisme (hoofdstuk 1), rechtsextremisme (hoofdstuk 2), anti-institutioneel extremisme (hoofdstuk 3) en linksextremisme (hoofdstuk 4). Informatie over overige vormen van extremisme is opgenomen in het vijfde hoofdstuk. In lijn met de nieuwe koers van het programma Radicalisering en Extremisme[3] zijn thema's toegevoegd aan dit informatiebeeld, namelijk statelijke inmenging (hoofdstuk 6) en polarisatie en haat (hoofdstuk 7). De informatie in deze hoofdstukken gaat dus niet over radicalisering en extremisme.

De tot personen herleidbare informatie is onleesbaar gemaakt in de openbare versie van dit document (Woo art. 5.1d). Dit betreft vooral informatie vanuit de Amsterdamse casuïstiek en meldingen bij het Steunpunt Radicalisering.

[2] Een democratische rechtsorde is een maatschappelijke orde gebaseerd op recht en democratie. Het gaat zowel om een politiek systeem (democratische rechtsstaat) waarin de verhouding tussen overheid en burgers wordt georganiseerd. Als om een wijze van samenleven (open samenleving) waarin de verhoudingen tussen burgers onderling worden georganiseerd.
[3] Zie https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/13374376/1/09012f9780e4f16d.

Overkoepelende trends

1.1 Landelijk dreigingsniveau blijft gehandhaafd

Sinds 2023 staat het landelijke dreigingsniveau op niveau 4 (substantieel), het op één na hoogste dreigingsniveau. Dit betekent dat de kans op een aanslag in Nederland reëel wordt geacht. Het jihadisme blijft daarbij de grootste dreiging, maar ook rechtsextremisme en anti-institutioneel extremisme blijven nadrukkelijk aanwezig. De oorlog in Gaza speelt hierin nog steeds een belangrijke rol, omdat extremistische organisaties de gebeurtenissen gebruiken in hun propaganda en oproepen tot geweld. Het dreigingsbeeld is daarmee diffuus, risico's op radicalisering en extremistisch geweld komen uit verschillende richtingen.

1.2 Klassieke ideologieën verdwijnen meer naar de achtergrond

Uit casuïstiek, meldingen en signalen van professionals blijkt dat klassieke ideologische stromingen bij veel vormen van extremisme nog wel aanwezig zijn, maar steeds minder herkenbaar als één vastomlijnd geheel. Personen combineren elementen uit verschillende denkbeelden of laten een duidelijke ideologische basis deels los. Fascinatie voor geweld, aansluiting bij online groepen en psychische problematiek spelen daarbij vaker een rol. Dit sluit aan bij de ontwikkeling van zogenoemde knip-en-plak- of salad bar-ideologieën, waarbij overtuigingen uit uiteenlopende stromingen door elkaar worden gebruikt. Het indelen in de gekende vaste categorieën wordt daardoor lastiger en de overlap tussen extremistische uitingen neemt toe. Ook linksextremisme en activisme blijven zichtbaar. Daarbij is een vermenging te zien met pro-Palestina-bewegingen, waarbij bewegingen elkaar vinden in gezamenlijke acties.

1.3 Online radicalisering en verjonging

Radicalisering vindt in toenemende mate online plaats. Jongeren komen via sociale media, gamingomgevingen en chatgroepen in aanraking met extremistische content en gelijkgestemden. Dit proces verloopt snel en vaak buiten het zicht van autoriteiten. Met name bij jihadistisch en rechts-extremistisch gedachtegoed zien we een sterke verjonging. Jonge jongens worden in korte tijd gemobiliseerd en sluiten zich aan bij internationale online netwerken, waarin oudere en jongere generaties elkaar ontmoeten. Voor jongere groepen vindt het contact met gelijkgestemden vrijwel uitsluitend online plaats. De dynamiek binnen deze netwerken zorgt ervoor dat radicale uitingen snel worden verspreid en geweldsfascinatie wordt gevoed.

1.4 Verharding en polarisatie in het spanningendomein

Naast radicalisering zien we een bredere verharding van sentimenten die samenhangt met maatschappelijke spanningen. De oorlog in Gaza speelt hierin een centrale rol. Grote incidenten en de nasleep ervan, zoals rond de voetbalwedstrijd tussen Ajax en Maccabi Tel Aviv, gaan gepaard met gevoelens van machteloosheid en wantrouwen richting de overheid bij delen van de bevolking. Dit voedt wij-zij-denken, waarbij groepen tegenover elkaar komen te staan. De felheid van discussies zorgt ervoor dat spanningen niet beperkt blijven tot het publieke debat, maar doordringen tot culturele instellingen, universiteiten en scholen, waar ook jongeren intensief bij betrokken zijn. Hoewel betrokkenheid positief kan zijn, leidt de polariserende dynamiek ertoe dat sommige groepen zich minder veilig voelen. Met name Joodse en islamitische Amsterdammers ervaren een toename in onveiligheidsgevoelens, maar ook andere groepen, zoals lhbtiqa+-personen, merken de effecten van het verharde klimaat. In dit bredere spanningsveld speelt discriminatie een duidelijke rol.

1.5 Conclusie

In algemene zin kunnen we stellen dat de trends in lijn liggen met het vorige informatiebeeld. De thema's uit het landelijk dreigingsbeeld zijn in Amsterdam grotendeels herkenbaar, maar niet in alle gevallen even sterk zichtbaar. Dit komt deels door beperkt lokaal zicht, bijvoorbeeld op online radicalisering. Daarnaast komen bepaalde fenomenen in Amsterdam minder voor dan in andere delen van het land, zoals de soevereine denkbeelden. De belangrijkste ontwikkelingen liggen in de verharding van sentimenten, de vervaging van ideologische grenzen en de online verjonging van extremistische bewegingen. Daarmee blijft het risico bestaan dat spanningen, polarisatie en radicalisering elkaar versterken.

Totale casuïstiek integrale Persoonsgerichte Aanpak – Radicalisering
In totaal zijn er op de peildatum van dit informatiebeeld (1 juli 2025) 15 personen opgenomen in de iPGA-R. Ten behoeve van monitoring worden dossiers in de iPGA-R gecategoriseerd naar vorm van extremisme, waarbij de categorie wordt gehanteerd die het best aansluit bij de ideologie van de persoon. Van de 15 personen in de iPGA-R zijn tien personen opgenomen voor islamitisch extremisme, drie personen voor rechtsextremisme, één persoon voor anti-institutioneel extremisme en één persoon voor overig extremisme.

1 Islamitisch extremisme en islamitische radicalisering

Islamitisch extremisme omvat alle vormen van extremisme voortkomend uit een fundamentalistische (zeer strikte, letterlijke, antiliberale) opvatting van de islam.

De NCTV en AIVD gebruiken de term 'jihadisme' voor een bepaalde vorm van islamitisch extremisme, door de AIVD als volgt gedefinieerd: *Extremistische ideologie waarin de verheerlijking van de gewelddadige jihad centraal staat*. Aanhangers van dit gedachtegoed streven naar een islamitische staat of kalifaat door middel van een gewelddadige strijd. Wanneer we in dit informatiebeeld informatie beschrijven van de NCTV en AIVD volgen wij de door hun gebruikte terminologie. Het gaat hier dus nadrukkelijk om de gewelddadige invulling van de term jihad.

1.1 Landelijk beeld

Het dreigingsniveau blijft gehandhaafd op niveau vier, wat wijst op een reële kans op een aanslag. Hierbij wordt gewezen op het jihadisme als de grootste en aanhoudende dreiging.[4] Hierbij gaat het in de meeste gevallen om dreiging vanuit ISIS-aanhangers.

Jihadisme in mondiale context
In hun meest recente analyse geeft Interpol aan dat jihadistisch terrorisme in Europa verantwoordelijk is voor de meeste en dodelijkste aanslagen.[5] De AIVD en NCTV onderscheiden drie type jihadistische aanslagen: (door ISIS) *geïnspireerde*, *gestimuleerde* en *aangestuurde* aanslagen.[6] De meeste aanslagen die in Europa worden uitgevoerd zijn geïnspireerd door het gedachte goed van ISIS.[7] Hierbij is er meestal sprake van een alleen handelende dader en een eenvoudige opzet, maar met soms veel slachtoffers. Voorbeelden hiervan zijn de verschillende aanslagen in Duitsland waarbij met een auto ingereden wordt op een menigte, zoals tijdens de kerstmarkt in Maagdenburg.[8] De gestimuleerde en aangestuurde aanslagen zijn echter eveneens weer in opkomst.[9] Deze zijn vaak ambitieuzer en professioneler van opzet dan geïnspireerde aanslagen. Bij gestimuleerde aanslagen zoekt de dader eerst contact met ISIS. De AIVD wijst hierbij naar verijdelde aanslagen rondom het EK voetbal en de Olympische Spelen in Parijs, maar ook naar een voltooide aanslag in de Duitse Stad Solingen waar een Syriër drie mensen doodstak. Bij door ISIS aangestuurde aanslagen spelen de ISIS-structuren een nog grotere rol. Hierbij verwijst AIVD naar de aanslag in Moskou in maart 2024, maar ook naar recentere verijdelde voorbereidingen in Europa.[10]

Hoewel de jihadistische dreiging al langer toeneemt, spelen de terroristische aanslagen van Hamas in Israël van oktober 2023 en de daaropvolgende oorlog die Israël voert in Gaza daarbij een grote

[4] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[5] Europol (2025). European Union Terrorism Situation and Trend Report 2025 (TE-SAT).
[6] AIVD (2025). AIVD jaarverslag 2024; NCTV (2024). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2024.
[7] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[8] NOS (2024, 20 december). https://nos.nl/artikel/2549100.
[9] AIVD (2025). AIVD jaarverslag 2024.
[10] AIVD (2025). AIVD jaarverslag 2024.

rol. Jihadistische groepen gebruiken deze gebeurtenissen in hun propaganda om aanhangers op te roepen aanslagen te plegen tegen christelijke en Joodse doelen in het Westen.[11]

Voor West-Europa gaat de grootste bedreiging uit van ISKP, constateert de NCTV. Dit is een tak van ISIS die is ontstaan in Afghanistan, maar inmiddels aanwezig is in meerdere landen in Centraal-Azië en West-Europa. De dreiging vanuit Al Qa'ida tegen Europa is veel geringer.[12] Daarnaast lijkt ook de dreiging van ISIS-Syrië en ISIS-Somalië wat afgenomen.[13] Tegelijkertijd is het nog onduidelijk wat de gevolgen zijn van de val van het Syrische Assad-regime in december 2024. Er is vrees dat ISIS zal proberen ISIS-strijders te bevrijden uit detentiecentra in Noordoost-Syrië, al is dit na de machtsovername nog niet gebeurd.[14] Ook zijn er zorgen over hoe goed het nieuwe regime in staat zal zijn terrorisme tegen te gaan.[15]

Jihadistische dreiging in Nederland
Bekende jihadistische netwerken zijn in Nederland al enige tijd nauwelijks actief. Echter, er lijkt een nieuwe generatie jonge jihadisten te zijn die vooral online actief is en die zich sterk bezighouden met de oorlog in Gaza. Daar komen zij makkelijk in aanraking met ISIS-propaganda.[16]

Begin 2025 bevonden zich nog ongeveer 25 Nederlandse uitreizigers in het door Hay'at Tahrir al-Sham (HTS) gecontroleerde deel van Syrië .[17] Het is niet waarschijnlijk dat zij van plan zijn terug te keren naar Nederland, mede omdat ze verwachten gevangenisstraffen te krijgen en langdurig gescheiden te worden van hun kinderen.[18] In het Noordoosten van Syrië bevinden zich nog ongeveer 15 Nederlandse mannen, 5 vrouwen en 25 kinderen in opvangkampen. Zij vormen een groter risico als zij vrij komen, omdat ze onderdeel zijn geweest van ISIS. Ook kan een langdurige en zware gevangenschap bijdragen aan haat tegen het Westen. Een deel van deze uitreizigers heeft al aangegeven de wens te hebben terug te keren naar Nederland.

Online radicalisering
Alleen handelende daders zijn moeilijk door de autoriteiten te signaleren.[19] Vaak gaat het om jongeren die online radicaliseren. Online radicalisering speelt dan ook een belangrijke rol binnen de Nederlandse jihadistische beweging. De jihadistische beweging kent groepen die vrijwel uitsluitend online opereren. Deze internationale netwerken bestaan uit leden die elkaar vaak nooit fysiek hebben ontmoet. De dreiging van deze online netwerken is drievoudig.[20] Ten eerste houden zij het gedachtegoed van ISIS levend door het verspreiden van toegankelijke, visuele propaganda gericht op jongeren. In deze online omgevingen ontbreekt een corrigerend geluid en worden extremistische uitingen juist beloond, wat radicalisering versnelt. Jongeren, vaak jongens met een behoefte aan identiteit en zingeving en regelmatig met psychiatrische of psychosociale problemen, zijn hiervoor extra vatbaar. Zij komen relatief makkelijk terecht in deze netwerken waarin haat wordt gestimuleerd. Ten tweede vormen deze netwerken een voedingsbodem voor rekrutering door ISIS, die jihadisten in Europa proberen aan te zetten tot uitreizen of het plegen van aanslagen. Online

[11] NCTV (2024). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2024.
[12] NCTV (2024). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2024.
[13] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[14] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[15] Europol (2025). European Union Terrorism Situation and Trend Report 2025 (TE-SAT).
[16] AIVD (2025). AIVD jaarverslag 2024.
[17] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[18] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[19] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[20] NCTV (2024). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2024.

contacten met ISIS-elementen in het buitenland spelen hierin een belangrijke rol. Ten derde kunnen online jihadisten, geïnspireerd door propaganda of gestimuleerd via direct contact, daadwerkelijk overgaan tot geweld. De arrestatie van jonge jihadisten uit deze netwerken, ook in Nederland, laat zien dat de dreiging reëel is. Sinds de Gaza-oorlog in oktober 2023 is het aandeel zeer jonge verdachten toegenomen; ongeveer twee derde van de opgepakte jihadistische terrorismeverdachten in Europa is onder de twintig jaar.[21] Heftige beelden van het conflict dragen waarschijnlijk bij aan hun snelle radicalisering.

Jihadistische en Rechtsextremisten online

De AIVD signaleert dat minderjarigen steeds vaker betrokken zijn bij jihadistische en rechts-terroristische bewegingen, en dat zij daardoor een concrete dreiging voor de nationale veiligheid kunnen vormen (AIVD, 2025 - *Een web van haat*). Sinds 2023 neemt het aantal minderjarige jihadisten toe, terwijl de Nederlandse rechts-terroristische beweging al sinds 2020 grotendeels uit jongeren bestaat. Deze jongeren, vaak tussen de 12 en 17 jaar, komen via sociale media, gamingplatforms en chatgroepen eenvoudig in aanraking met extremistische propaganda. Omdat algoritmes ervoor zorgen dat zij steeds vaker met dit soort content worden geconfronteerd, kunnen zij in een online fuik belanden. Voor jongeren in de fase van identiteitsontwikkeling maakt dit hen extra gevoelig voor de invloed van extremistische boodschappen.

De aard van de propaganda verschilt per stroming. Jihadistische content, vrijwel altijd afkomstig van of geïnspireerd door ISIS, verheerlijkt aanslagen, schetst een geromantiseerd beeld van het kalifaat en portretteert het Westen als vijand. Rechts-terroristische propaganda wordt vooral gevoed door stromingen als het accelerationisme, de omvolkingstheorie, antisemitisme en incel-ideologie, en verheerlijkt vaak aanslagplegers of roept op tot een blanke etnostaat. Beide stromingen maken gebruik van memes, symbolen en codetaal, waardoor de inhoud voor ouders of detectiesystemen moeilijk herkenbaar is. Jongeren zijn daarbij niet alleen ontvangers, maar ook producenten van propaganda: zij bewerken en verspreiden materiaal, bouwen digitale netwerken op en verwerven aanzien en invloed in online gemeenschappen.

Dit kan leiden tot daadwerkelijke dreiging. Minderjarigen praten in online gesprekken geregeld over aanslagen of uitreizen naar strijdgebieden. Soms is dat grootspraak, maar in Nederland en andere landen zijn de afgelopen jaren jongeren daadwerkelijk opgepakt voor aanslagdreiging of -planning.

Landelijke casuïstiek

Sinds enkele jaren heeft het TER team[22] bemoeienis met vrouwen die verdacht worden van of veroordeeld zijn voor een terroristisch misdrijf, de terugkeersters. De meeste van deze vrouwen zijn inmiddels uit detentie. Dit betekent dat de fase van eventuele terugplaatsing van de kinderen actueel is.

Een opvallende ontwikkeling ten opzichte van vorig jaar is de sterke toename van minderjarige cliënten. Waar het TER-team in de basis werkt met volwassen cliënten, is er het afgelopen jaar sprake van een grote instroom van jongeren tussen de 12 en 18 jaar, waaronder ook veel kinderen

[21] NCTV (2024). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2024.
[22] Sinds 2012 heeft Reclassering Nederland een gespecialiseerd, landelijk TER-team (Terrorisme, Extremisme en Radicalisering) dat zich bezighoudt met het toezicht op personen die verdacht worden van of veroordeeld zijn voor het plegen of voorbereiden van terroristische misdrijven.

van 12 à 13 jaar. Deze groep bestaat uit jongeren met jihadistisch gedachtegoed, maar ook uit jongeren met rechts-extremistisch gedachtegoed. Het TER team maakt in deze zaken, in opdracht van het Openbaar Ministerie, de risicotaxatie VERA2r op.

Bij het Landelijk Steunpunt Extremisme komen hulp- en adviesvragen over islamitisch-geïnspireerd extremisme het meest voor. Er is bewust voor gekozen om geen aantallen te noemen, omdat bij zorgen vaak niet direct duidelijk is of er daadwerkelijk sprake is van extremisme en er mogelijk een vertekend beeld kan ontstaan. Dit geldt echter voor alle hulp- en adviesvragen en dus niet exclusief voor Islamitisch-geïnspireerd extremisme. Ten opzichte van vorig jaar zijn er minder vragen binnengekomen over terugkeerders, dat lijkt in een afrondende fase te zijn gekomen. Vanuit de vreemdelingenketen komen ook nog vragen, maar minder ten opzichte van vorig jaar, omdat de dienstverlening daar een tijd heeft stilgelegen door ondercapaciteit, wat mogelijk geleid heeft tot minder hulp- en adviesvragen.

Het LSE ziet een verjonging in de hulp- en adviesvragen, waarbij zorgen vaker minderjarigen betreffen. Dit geldt ook voor andere vormen van extremisme. Om aan de behoefte uit het veld tegemoet te komen, is het LSE recentelijk begonnen met een aparte dienst Kind en Jeugd, gericht op minderjarigen. In ieder geval is het zo dat het gros van wat zij momenteel aan casuïstiek begeleiden, betrekking heeft op minderjarigen. Ook herkent het LSE de bredere ontwikkeling dat radicalisering bij jongeren steeds vaker (ook) online plaatsvindt. Ten aanzien van de inhoud van de hulp- en adviesvragen is zichtbaar dat de klassieke ideologische insteek naar de achtergrond verdwijnt. In plaats daarvan zijn er vaker hulp- en adviesvragen waarin sprake is van zorgelijk gedrag in relatie tot psychische problematiek (over alle vormen heen), een fascinatie voor geweld of een mix van verschillende overtuigingen. Dit zogeheten knip-en-plak extremisme maakt het lastiger om casussen in te delen in één specifieke categorie evenals het noemen van aantallen.

1.2 Amsterdams beeld

Amsterdamse casuïstiek
Sinds het vorige informatiebeeld (juni 2024) zijn er geen nieuwe personen ingestroomd in de iPGA-R en zijn er drie personen uitgestroomd voor Islamitisch extremisme. Hierdoor is het aantal personen in de iPGA-R voor deze vorm van extremisme op de peildatum gedaald ten opzichte van vorig jaar, namelijk naar tien personen. Hiermee vormt het Jihadisme nog steeds de grootste groep binnen de iPGA-R. Vorig jaar zagen we dat het aantal casussen stabiel bleef, door een gelijkmatige in- en uitstroom.

De aard van de casuïstiek voor Jihadisme is divers. Het gaat om vier vrouwen en zes mannen, waarvan één jonger dan 18 jaar. Meerdere casussen betreffen nog steeds personen die hebben verbleven in het strijdgebied in Syrië en Irak en inmiddels zijn teruggekeerd naar Nederland. Deze personen zijn veroordeeld voor deelname aan een terroristische organisatie. Een aantal van hen zijn nog gedetineerd, en een deel is inmiddels vrijgekomen. Bij het merendeel is sprake van multi-problematiek. De meeste casussen betreffen personen waarbij sprake is van psychische problematiek, beïnvloedbaarheid en vatbaarheid. Soms in combinatie met problematisch middelengebruik. Deze personen hebben meerdere delicten gepleegd, zoals geweld of vernieling.

Bij enkelen is er net als vorig jaar nog steeds sprake van fascinatie voor geweld, wapens en oorlog, wat ook online wordt geuit. De online omgeving kan hierbij niet alleen een rol spelen in het uiten van opvattingen, maar vormt ook een risicofactor voor beïnvloeding en verdere radicalisering. In enkele gevallen is sprake van vermenging met sterke afkeer richting politie, het delen van complottheorieën, verwijzingen naar 9/11 of de oorlog in Oekraïne, verdieping op het gebied van

soevereiniteit of harde opvattingen over vrouwen. In dat laatste geval gaat het om ideologie gedreven uitspraken. In hoeverre dergelijke uitspraken of standpunten daadwerkelijk ideologisch gedreven zijn, of voortkomen uit kwetsbaarheid of een roep om aandacht, blijft soms lastig vast te stellen. Tot slot vormt voor een enkeling de oorlog in Gaza nog steeds een voedingsbodem voor anti joodse en anti Israël uitingen en standpunten. Er is slechts één casus waarin géén psychische problematiek is vastgesteld. Hierbij speelt ideologie een zeer belangrijke rol.

Meldingen en adviesvragen Steunpunt
Sinds het vorige informatiebeeld (juni 2024) zijn er 31 meldingen en adviesvragen binnengekomen bij het Steunpunt Radicalisering over mogelijk islamitisch extremisme. Geen van de meldingen hebben geleid tot een opname in de iPGA-R.

Veel meldingen betreffen zorgen over radicalisering van een familielid of bekende. Bijvoorbeeld moeders die zich zorgen maken om radicalisering van hun zonen met veranderd gedrag. Contact tussen zoon en moeder wordt bijvoorbeeld moeilijker, jongens die zich terugtrekken of veel tijd doorbrengen in de moskee, en zorgen naar aanleiding van uitspraken over uitreizen naar Syrië. Andere zorgen gaan over Islamitische organisaties of moskeeën, bijvoorbeeld over medewerkers of over lessen die er worden gegeven. Maar ook concrete signalen worden gemeld zoals een vluchteling die een valse identiteit zou hebben opgegeven, filmpjes van bedreigingen en pogingen om medegevangenen te bekeren.

Bij 7 van de 31 meldingen zijn minderjarigen betrokken, waarbij er meestal zorgen zijn over hun radicalisering. In één geval zijn er zorgen over een minderjarig meisje dat onder invloed staat van een net volwassen man waarmee ze een relatie heeft. In vijf van de meldingen lijkt er een link te zijn met Gaza, bijvoorbeeld als katalysator voor radicalisering. Bij relatief weinig meldingen was er sprake van een verwijzing naar online activiteiten, namelijk bij vier. Signalen van vrouwenhaat kwamen bij drie meldingen voor en anti-LHBTIQ+ bij één.

Overigens is in verschillende meldingen te zien dat er soms vragen zijn over de invulling van het islamitisch geloof, terwijl er geen sprake is van extremisme. Bijvoorbeeld een zorgpartij die zich afvraagt of er voor een client met problemen een buddy gevonden kan worden die hem kan ondersteunen bij zijn geloof. Ook valt op dat meerdere meldingen of adviesvragen gaan over bekeerlingen.

Beeld uit de stad
Veiligheidspartners geven aan dat islamitisch extremisme in de stad niet prominent zichtbaar is in de openbare ruimte. De internationale context sijpelt echter wel door. Met name de oorlog in Gaza blijft een belangrijke bron van frustratie en polarisatie in bepaalde groepen, wat volgens professionals bijdraagt aan een gevoel van wantrouwen richting overheid en media.

Wat zowel voor rechts-extremisme als jihadisme geldt, is dat het zich vooral online afspeelt. Professionals zien een jongere generatie die zich snel laat inspireren door extremistische content, vaak zonder dat zij eerder bij de autoriteiten in beeld zijn geweest. Deze groep opereert grotendeels buiten het zicht. Radicalisering vindt grotendeels plaats in internationale netwerken en op moeilijk te monitoren platforms, waar oudere netwerken en nieuwe minderjarigen elkaar vinden. Landelijk wordt de grootste dreiging toegeschreven aan internationale groeperingen zoals ISKP, maar lokaal ligt de zorg bij individuen die online radicaliseren. Het proces verloopt sneller en diffuser dan voorheen, waarbij fascinatie voor geweld soms een grotere rol speelt dan ideologie en grenzen

tussen stromingen vervagen. Waar netwerken eerder vooral op Syrië waren gericht, signaleert de politie dat nu Somalië in opkomst lijkt als aandachtsgebied, echter nog zonder aanwijzingen voor uitreizigers uit Amsterdam.

De toegenomen emotionele lading rond internationale conflicten en de bredere verharding in het publieke debat vergroten volgens meerdere gesprekspartners het risico dat spanningen omslaan in snelle mobilisatie, met name onder jongeren. Ondanks dat er weinig activiteiten zijn waargenomen vanuit jihadistisch gedachtegoed, benadrukken professionals uit de stad dat de voedingsbodem voor islamitische radicalisering blijft bestaan, mede door de mobiliserende werking van de vernietigende oorlog in Gaza.

2 Rechtsextremisme en rechtse radicalisering

Rechtsextremisme is extremisme dat voortkomt uit een sterk en systematisch wij-zij denken op basis van etniciteit (ras, volk of cultuur). Bijvoorbeeld vanuit racisme en wit superioriteitsdenken, antisemitisme, vreemdelingenhaat, moslimhaat of extreem nationalisme. Daarbij streven rechtsextremistische groepen of personen naar een meer autoritaire vorm van bestuur.

De zogenaamde omvolkingstheorie is een populaire, rechtsextremistische complottheorie. Volgens deze theorie is er een doelbewuste strategie van een kwaadaardige groep machthebbers (vaak 'de Joden' of 'de linkse elite') om de oorspronkelijke westerse, witte bevolking te vervangen, verzwakken of vernietigen door het bevorderen van immigratie.

Daarnaast bevat het gedachtegoed regelmatig vrouwenhaat en lhbtiqa+-haat. Sommige rechtsextremisten zien de emancipatie van vrouwen en de lhbtiqa+-gemeenschap als bedreiging voor traditionele waarden en rollenpatronen, en als bijdragend aan 'omvolking', omdat feminisme en homoseksualiteit zouden bijdragen aan een gebrek aan witte kinderen.

Binnen het rechts-terroristisch online-milieu is een verbreding te zien in ideologie. Daarbij stellen personen hun eigen ideologie samen vanuit onder meer het accelerationisme, *incel*-gedachtegoed, ecofascisme, occultisme en satanisme.

2.1 Landelijk beeld

De rechtsextremistische beweging in Nederland wordt vooral gekenmerkt door identitarisme, nazisme en ultranationalisme. Rechtsextremisten hebben het idee dat hun gedachtegoed wereldwijd meer geaccepteerd wordt. Om deze acceptatie niet in de weg te zitten lijken ze, in ieder geval in het openbaar, geweld steeds vaker af te zweren. Toch is er nog steeds sprake van rechtsextremistische geweldsincidenten.[23]

Rechtsextremisme en -terrorisme in mondiale context
In het Verenigd Koninkrijk leidde een dodelijk steekincident in Southport in juli 2024 tot een reeks protesten, vaak gewelddadig, in ongeveer 40 steden en dorpen tegen vluchtelingen en asielzoekers.[24] Een groot deel van de deelnemers was niet verbonden aan rechtsextremisme, maar werd meegesleept door een cocktail van desinformatie, opruiing en rechtsextremistische retoriek.[25] Britse extremistische influencers, en mogelijk Russische accounts, speelden een grote rol bij de verspreiding van desinformatie. De NCTV ziet dat de randvoorwaarden voor deze rellen ook in Nederland aanwezig zijn, waaronder de digitale dreiging vanuit Rusland gericht op beïnvloeding van het publieke debat[26]. Hiermee is een dergelijk geweldsexces ook in Nederland voorstelbaar. Tegelijkertijd constateert de NCTV dat deze gewelddadige protesten niet los te zien zijn van normalisering van rechtsextremistisch gedachtegoed in meerdere Europese landen. Door

[23] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[24] NCTV (2024). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2024.
[25] NCTV (2024). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2024.
[26] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.

verkiezingsoverwinningen van radicaal rechtse en rechtsextremistische partijen voelen rechtsextremisten zich gesterkt in hun denkbeelden en gedrag.[27]

Zorgen over online groepen[28]
In Nederland en andere westerse landen is er groeiende zorg over de online activiteiten van rechts-terroristen, met name vanwege het aandeel jongeren dat actief is in deze netwerken en de snelheid waarmee zij soms radicaliseren.[29] Jongeren, vaak jongens die zoeken naar identiteit en zingeving en regelmatig kampen met psychiatrische of psychosociale problemen, worden relatief gemakkelijk aangetrokken tot online rechtsextremistische groepen en chats. Er zijn meer online kanalen gekomen, vaak "764"- of "com"-netwerken genoemd, die vooral draaien om het delen en bekijken van gewelddadige beelden: beelden van schietpartijen, martelingen, onthoofdingen, oorlogsbeelden en seksueel misbruik.[30] In deze digitale omgevingen ontbreekt een corrigerend geluid, worden haat en groepsverheerlijking aangemoedigd en is gewelddadige en terroristische content eenvoudig toegankelijk. Likes en aanmoedigingen versterken extremistisch gedrag, wat het risico op radicalisering vergroot. Transnationaal opererende terroristische organisaties, zoals The Base en Terrorgram Collective, maken hier actief gebruik van door propaganda te verspreiden en jongeren te rekruteren.

The Base en Terrorgram Collective zijn internationaal opererende rechts terroristische (online) netwerken die een belangrijke rol spelen in het verspreiden van het accelerationistische gedachtegoed.[31] Dit gedachtegoed houdt in dat een onvermijdelijke rassenoorlog moet worden versneld nu het 'blanke' ras nog in de meerderheid is, door middel van geweld en aanslagen om zo een witte staat te kunnen stichten.[32] The Base staat sinds vorig jaar op de Nationale Sanctielijst Terrorisme en de Europese lijst van terroristische organisaties. Terrorgram Collective is sinds 2024 op terrorismelijsten geplaatst in het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten, maar (nog) niet in Nederland of de EU.[33] Door deze sancties zijn financiële tegoeden bevroren en is steun aan deze netwerken verboden. Ondanks deze maatregelen zijn er signalen dat The Base aan een heropleving werkt, mede doordat de bestrijding van rechts-extremisme in de VS minder prioriteit lijkt te krijgen onder de nieuwe regering.

Op rechtsextremistisch gebied ziet de AIVD dat groepen in Europa steeds betere contacten hebben en vaker samenwerken.[34] Zo worden filmpjes van elkaar gedeeld, zodat die meer kijkers trekken. Bovendien wordt de boodschap versterkt nu deze uit meerdere landen komt. In het verleden zagen ze elkaar juist eerder als concurrenten.

Rechts terroristische dreiging in Nederland
Nederlanders zijn betrokken bij zowel The Base als bij de Terrorgram Collectieve.[35] Dit kan leiden tot concrete dreigingen. Dit blijkt onder meer uit het geval van een veroordeling eerder dit jaar van

[27] NCTV (2024). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2024.
[28] Zie ook kadertekst Jihadistische en Rechtsextremisten online op pagina 10.
[29] Europol (2025). European Union Terrorism Situation and Trend Report 2025 (TE-SAT) ;NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[30] AIVD (2025). AIVD jaarverslag 2024.
[31] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[32] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[33] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[34] AIVD (2025). AIVD jaarverslag 2024.
[35] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.

17-jarige Nederlander die, geïnspireerd door The Base, een eigen cel oprichtte (De Basis).[36] Hierin waren zelfs kinderen van 12 en 13 jaar actief.

Kenmerken van de aanhangers
Naar schatting zijn er enkele honderden Nederlanders actief in de rechts terroristische online gemeenschap.[37] Ze zijn lastig te detecteren omdat ze zelden fysiek samenkomen. Ook betreft het vooral eenlingen, zijn de online groepen vluchtig en wordt er veel overgestapt van het ene platform naar het andere.[38]

Aanhangers van het huidige rechtsterrorisme in Nederland zijn relatief jong: veelal jong volwassene en een aanzienlijk deel is zelfs minderjarig. Vaak hebben ze geen stabiele thuissituatie of sociaal vangnet. Ook kampen veel van hen met psychische problemen.[39]

Ideologieën binnen het rechtsterrorisme
Deelnemers aan rechts terroristische netwerken stellen vaak hun eigen gewelddadige ideologie samen door online uiteenlopende extremistische stromingen te combineren tot een persoonlijk wereldbeeld.[40] Dit combineren zij vaak met een geweldslust, versterkt door online gore-platforms waar extreem gewelddadige beelden circuleren.[41] De NCTV constateert dat op deze platforms de ideologie niet de verbindende factor is, maar juist de fascinatie voor geweld.[42] Tegelijkertijd kunnen deze beelden leiden tot afstomping, dehumanisering en een lagere drempel tot geweld. De ideologische vermenging en psychosociale problematiek bemoeilijken een duidelijke inschatting van de dreiging.[43]

Momenteel is er niet één ideologische stroming dominant binnen het Nederlandse rechtsterrorisme.[44] In veel gevallen wordt geput uit verschillende stromingen om een 'eigen ideologie' op te stellen. Deze ideologische vloeibaarheid wordt ook wel hybride ideologieën of saladebar-extremisme genoemd.[45] Enkele van deze stromingen waaruit vermenging plaatsvindt zijn het eerder genoemde accelerationisme, die uit is op een snelle rassenoorlog, en nazisme of witte superioriteit. Daarnaast komt vrouwenhaat veelvuldig terug bij deze hybride ideologieën.[46] Hierbij ook specifiek het incel-gedachtegoed. Incel staat voor involuntary celibacy (onvrijwillig celibatair). Aanhangers van dit gedachtegoed zijn doorgaans mannen die de samenleving de schuld geven voor hun gebrek aan seksuele en romantische relaties. Ook het ecofascisme is een stroming. Dit is een rechts-extremistische ideologie die stelt dat de harmonie tussen de witte mens en de natuur verloren is gegaan door onder meer massa-immigratie en globalisering.
De NCTV is alert op een kleine groep binnen het rechts-terrorisme die extremistisch gedachtegoed combineert met occulte stromingen, zoals satanisme.[47] Hoewel occultisme op zichzelf niet gewelddadig is, wordt het in deze kringen gebruikt om geweld te verheerlijken en te legitimeren.

[36] Rechtbank Rotterdam 17 maart 2025, ECLI:NL:RBROT:2025:3480.
[37] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[38] AIVD (2025). AIVD jaarverslag 2024.
[39] AIVD (2025). AIVD jaarverslag 2024.
[40] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[41] Zie onder andere: Jelle van Buuren (2025, 4 juni). *Wedstrijdje nihilisme* in De Groene Amsterdammer.
[42] NCTV (2024). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2024.
[43] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[44] NCTV (2024). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2024.
[45] Zie onder andere: Jelle van Buuren (2025, 27 februari). *Saladebar-extremisme* in De Groene Amsterdammer.
[46] https://theconversation.com/i-analyzed-more-than-100-extremist-manifestos-misogyny-was-the-common-thread-259347.
[47] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.

Aanhangers vermengen nazi-ideologie met mystieke symboliek en streven naar chaos en vernietiging. De invloed van deze occulte rechts-terroristische groepen blijft beperkt tot enkele online netwerken, maar kan bijdragen aan verdere radicalisering van jongeren met een fascinatie voor geweld.

Rechtsextremistische dreiging in Nederland
In tegenstelling tot rechtsterroristen zeggen de meeste Nederlandse rechtsextremisten hun gewenste witte etnostaat zonder geweld te willen vestigen.[48] Maar om dit te bereiken zouden miljoenen mensen moeten worden gedeporteerd. Iets wat, zo concludeert de NCTV, niet zonder geweld mogelijk is.[49] Ze proberen vooral hun extreme gedachtegoed te normaliseren en hun doel te bereiken vanuit een dominante maatschappelijke en politieke positie. De steeds verder gaande omarming van delen van dit gedachtegoed door politici en grote groepen in de samenleving baart de NCTV zorgen.[50]

Rechtsextremisten spelen in op bredere maatschappelijke onvrede in de maatschappij, zoals over migratie of inclusiviteitsbeleid.[51] Voor sommigen zijn de rechtsextremistische ideeën een acceptabele oplossing voor maatschappelijke problemen. Met conservatieve ideeën over bijvoorbeeld man-vrouwverhoudingen en opvoeding van kinderen proberen ze aansluiting te vinden bij een bredere conservatieve groep binnen de samenleving. Rechtsextremisten mengen zich onder andere in maatschappelijke discussies, verspreiden propaganda(filmpjes) en sluiten aan bij fysieke protesten of organiseren deze. Dit wakkert onvrede aan en leidt in sommige gevallen tot geweld. Te denken valt aan uit de hand gelopen protesten van raadsvergaderingen over asielzoekerscentra, vernielingen van moskeeën, huizen van statushouders en minderheden, azc's en opvanglocaties.[52] Overigens hebben ze nauwelijks aandacht voor de Gaza-oorlog, die ze beschouwen als een 'ver-van-mijn-bed-show'.[53]

Andere plekken waar rechtsextremisten fysiek bij elkaar komen zijn de *active clubs*: dit zijn kleine groepen waar jonge mannen samen trainen in vechtsport en weerbaarheid.[54] De AIVD ziet nog geen aanwijzingen dat zij trainen om anderen aan te vallen. Daarnaast constateert de NCTV ook dat er afgelopen jaar groepen zijn opgericht die elkaar ook fysiek wil ontmoeten.[55] Hierbij worden vooral nazistische en accelerationistische propaganda verspreid, ook gericht op scholieren. Sommige aanhangers gaan over tot racistisch gemotiveerd geweld.

Landelijke casuïstiek
Ten opzichte van vorig jaar is er weinig veranderd in de rechtse casuïstiek bij het landelijke TER-team van Reclassering Nederland. De instroom blijft beperkt. Af en toe komt er een volwassen cliënt in beeld met rechts-extremistische uitingen of deelname aan extremistische online fora. Ook binnen de recente grote instroom van jongeren tussen de 12 en 18 jaar is er sprake van rechtse denkbeelden. Het gaat om een kleine groep en het aandeel in de totale casuïstiek blijft laag.

[48] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[49] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[50] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[51] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[52] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[53] NCTV (2024). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2024.
[54] AIVD (2025). AIVD jaarverslag 2024.
[55] NCTV (2024). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2024.

De online wereld speelt in toenemende mate een rol binnen verschillende vormen van extremisme. Daarnaast zien we thema's als vrouwenhaat en antifeminisme zichtbaar, al komen die op dit moment (nog) niet als afzonderlijke casuïstiek terug binnen het TER-team. Dergelijke overtuigingen maken vaker onderdeel uit van bredere ideologische stromingen dan dat ze op zichzelf staan.

Bij het Landelijk Steunpunt Extremisme komen hulp- en adviesvragen met betrekking tot rechts-extremisme minder vaak voor dan hulp- en adviesvragen over islamitisch-geïnspireerd extremisme, maar blijft de tweede grootste categorie. Ook hier valt de jonge doelgroep op, met name jongens, waarbij online activiteit een belangrijke rol speelt. Deze verjonging sluit aan bij de bredere trend dat minderjarigen steeds vaker onderwerp van zorg zijn.

Nieuw dit jaar is dat er meer aandacht is voor vrouwenhaat binnen deze hulp- en adviesvragen. Dit werd voorheen niet apart gelabeld, maar wordt nu explicieter opgemerkt. De uitingsvormen lopen uiteen, soms gaat het om conservatieve opvattingen, soms om meer uitgesproken incel-gedachtegoed. Daarnaast is er regelmatig sprake van een mix van ideologische elementen en fascinatie voor geweld, en ook bij deze doelgroep wordt knip-en-plak-ideologie teruggezien. Een voorbeeld hiervan zijn 764 groeperingen, waar geen samenhangende ideologie of politiek doel achter lijkt te zitten, maar jongeren zich vooral aansluiten vanuit groepsgevoel of status.

2.2 Amsterdams beeld

Amsterdamse casuïstiek
Momenteel zijn drie mannen in de iPGA-R opgenomen vanwege rechtsextremisme. Sinds het vorige informatiebeeld (juni 2024) is er één persoon ingestroomd en zijn twee personen uitgestroomd voor rechtsextremisme. Hoewel het aantal casussen klein blijft, laat de recente instroom zien dat er ook in Amsterdam nog altijd signalen van rechtsextremisme zijn.

In de huidige casuïstiek zijn opnieuw geen zeer jonge personen opgenomen die primair online radicaliseren; de jongste betrokkene is 25 jaar. De in het landelijk dreigingsbeeld beschreven typologie van het accelerationisme – een zeer jonge doelgroep die online radicaliseert – zien we niet terug in de Amsterdamse casuïstiek in de onderzoeksperiode. De betrokkenen zijn vooral in beeld gekomen door gedragingen in de fysieke ruimte, zoals geweldsdelicten of vernielingen. Het online domein speelt echter wel een rol in de vorm van extremistische uitingen en (chat)contacten. Bij alle betrokkenen is sprake van sociaal isolement of een gebrek aan een actief sociaal netwerk, vaak in combinatie met forse psychische problematiek en verslavingsproblematiek. Bij twee personen zijn wapens aangetroffen en is sprake van geweldsbereidheid.

Qua ideologie zijn bij de drie personen diverse elementen en varianten van rechts-extremistisch gedachtegoed zichtbaar, in verschillende combinaties. Bij één persoon is sprake van uiteenlopende extremistische uitingen, waaronder antisemitisme, moslimhaat, homofobie, Hitlerverheerlijking en een sterk anti-links sentiment. De ideologische positie is wisselend tussen pro-Russisch en pro-Westers. Opvallend is daarnaast de houding ten opzichte van vrouwen. Vrouwelijke professionals zijn uitgescholden, er is sprake geweest van mishandeling van de moeder en er loopt een strafzaak wegens geweld tegen een vrouw. Bij de tweede persoon zijn nationaalsocialistisch gedachtegoed en Hitlerverheerlijking zichtbaar, gecombineerd met een sterk anti-lhbtiq+-sentiment, de omvolkingstheorie en accelerationisme. Er is sprake van complotdenken waarin Joden verantwoordelijk worden gehouden voor internationale conflicten en waarin de overheid en politiek als onderdeel van deze vermeende samenzwering worden gezien. De derde persoon hanteert

eveneens de omvolkingstheorie en een volksnationalistisch gedachtegoed, met nadruk op het thema Zwarte Piet. Bij deze persoon valt daarnaast een sterk anti-overheidssentiment op.

Meldingen en adviesvragen Steunpunt
Sinds het vorige informatiebeeld (juni 2024) zijn er acht meldingen en adviesvragen binnengekomen bij het Steunpunt Radicalisering over mogelijk rechtsextremisme. Dit is iets meer dan in de voorgaande periode.

De meldingen en adviesvragen zijn divers. Zo zijn er zorgen omtrent radicalisering van personen, rechtsextremistische uitingen en berichten van beledigingen of bedreigingen richting de burgemeester. Meer specifiek was er nog een melding over iemand met extreemrechtse ideeën die lid wil worden van een air soft vereniging.

In drie van de acht meldingen was er sprake van een minderjarige. Signalen van vrouwenhaat kwam één keer naar voren, evenals signalen van antisemitisme, anti-Islam en een link met de oorlog in Oekraïne. Er werden geen signalen benoemd van online activiteiten. Maar ook geen signalen die duidden op anti-LHBTIQ+, incells of een link met de oorlog in Gaza.

Beeld uit de stad
In Amsterdam zijn het afgelopen jaar opnieuw signalen geweest van uitingen van rechts-extremisme, vooral zichtbaar in stickers, posters, bekladdingen en enkele vernielingen met racistische of extremistische teksten. Evenals vorig jaar geldt dat het moeilijk vast te stellen is in hoeverre er sprake is van acties vanuit specifieke organisaties of vanuit eenlingen. Manifestaties en demonstraties vanuit extreemrechtse groepen bleven beperkt in de stad. Wel zijn er bij enkele demonstraties, onder meer rond het conflict in Gaza, tegendemonstranten met rechts-extremistische uitingen gesignaleerd.

Net als bij andere vormen van extremisme speelt een belangrijk deel van de rechts-extremistische dynamiek zich online af. Jongeren raken via sociale media en platforms als Snapchat of YouTube in aanraking met extremistisch gedachtegoed wat geweldsfascinatie kan versterken of oproepen. Vaak is er sprake van een vermenging van ideologische invloeden, mannelijkheidscultuur en psychosociale problematiek. De politie signaleert dat online netwerken en haatvideo's jongeren snel kunnen beïnvloeden. Er circuleren veel filmpjes met gewelddadige content, vaak zonder duidelijke ideologische lijn. In dit verband wordt ook gewezen op de aanwezigheid van zogenoemde 764-groepen, die online jongeren kunnen aantrekken en beïnvloeden. Ook zijn er volgens de politie valse meldingen van school shootings verspreid via Snapchat, wat duidt op een zorgelijke fascinatie voor geweld onder jongeren.

Daarnaast komen er vanuit gemeentes en scholen zachte signalen over racistische en antisemitische uitingen vanuit een bepaalde groep inwoners, soms omschreven als extreemrechts of nazi-achtig. Ook vonden enkele incidenten plaats, zoals (oproepen tot) koranverbranding en spandoekenacties in de stad. Al met al lijkt het rechts-extremisme in Amsterdam beperkt zichtbaar in de openbare ruimte en bij fysieke mobilisatie. Ondanks de beperkte zichtbaarheid, dragen online dynamiek en incidenten wel bij aan een breder klimaat van polarisatie. Dit heeft gevolgen voor spanningen tussen groepen in de stad, waar in het hoofdstuk polarisatie en haat dieper op wordt ingegaan.

3 Anti-institutioneel extremisme en anti-institutionele radicalisering

Anti-institutioneel extremisme is een fenomeen waarbij personen en groepen zich vanuit ideologisch motief specifiek richten tegen democratische instituties en processen, en daarbij bereid zijn om (niet-)gewelddadige activiteiten te verrichten die de democratische rechtsorde ondermijnen.*

Het gaat om het narratief dat er een kwaadaardige elite aan de macht is die de bevolking wil onderdrukken, tot slaaf wil maken of zelfs wil vermoorden. Volgens aanhangers van dit narratief heeft de elite de controle over onder meer de overheid, rechtspraak, media en wetenschap. Deze elite zou streven naar totale wereldcontrole en zaken verzinnen om de vrijheden van burgers in te perken, zoals de coronapandemie, klimaatverandering, de stikstofproblematiek of de oorlogen in Oekraïne en Gaza. Anti-institutionele groepen beschouwen zichzelf in oorlog met deze vermeende elite. Hun wereldbeeld en taalgebruik kenmerkt zich door een diepe vijandigheid en geweldsfantasieën, bijvoorbeeld in uitspraken over tribunalen en burgerarresten.

Aanhangers van het **soevereine gedachtegoed** verklaren zich onafhankelijk van de Nederlandse staat ('soeverein' of 'autonoom') en keren zich hiervan af. Ze geloven dat de overheid geen legitieme macht over hen uitoefent en ze zelf mogen bepalen of de wet- en regelgeving op hen van toepassing is.** Aanhangers van dit gedachtegoed kunnen een 'soeverein' leven en het opzetten van parallelle samenlevingen zien als een manier om te ontkomen aan de vermeende onderdrukking door de kwaadaardige elite. Soevereine denkbeelden uiten zich op verschillende manieren. Een beperkte groep aanhangers is bereid om geweld te gebruiken.

**Definitie van de AIVD, zie Inlichtingenwoordenboek | Over de AIVD | AIVD.*
***Met de rug naar de samenleving: een analyse van de soevereinenbeweging in Nederland. AIVD/Nationale Politie/NCTV April 2024.*

3.1 Landelijk beeld

Anti-institutionele extremisten hebben het idee dat een samenzwering van machtige mensen de controle heeft over de overheid, rechtspraak, wetenschap en media. En dat zij deze macht inzetten om gewone mensen kwaad te doen.[56] De groei van deze beweging lijkt wat afgenomen. Slechts een zeer klein deel is daadwerkelijk bereid om geweld te gebruiken, maar van deze groep gaat wel een reële geweldsdreiging uit.[57]

Anti-institutioneel extremisme en anti-institutionele radicalisering in mondiale context
In het buitenland is al langer sprake van soevereinenbewegingen en een ontwikkeling naar extremisme en terrorisme.[58] In de Verenigde Staten en Duitsland worden deze bewegingen gezien als een terroristische dreiging en zijn ze betrokken bij vele (soms) dodelijk geweldsincidenten.

[56] AIVD (2025). AIVD jaarverslag 2024.
[57] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[58] NCTV (2024). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2024.

Internationale samenwerking met de Nederlandse soevereinenbeweging zou de dreiging in Nederland vergroten, maar tot op heden lijkt van een dergelijke samenwerking geen sprake.[59]

Anti-institutionele dreiging in Nederland
De dreiging vanuit de anti-institutionele beweging in Nederland is klein, maar reëel. De NCTV benoemt hierbij de stroming van de soevereinen, maar ook de groep die ervan overtuigd is dat satanisch ritueel kindermisbruik plaatsvindt.[60] Bovendien blijkt uit onderzoek dat complottheorieën, die vaak leven in deze beweging, een rol spelen bij de dreiging, Hoe sterker mensen geloven in (kwaadaardige) complotten hoe meer ze geneigd zijn geweld goed te praten, te faciliteren of te gebruiken.[61]

Anti-institutionele extremisten zijn slechts beperkt georganiseerd, waardoor het risico op georganiseerd geweld klein is.[62] Wel hebben geweldsbereide anti-institutionele extremisten over het algemeen meer kennis over geweldsmiddelen en hebben ze hier meer ervaring mee dan andere extremisten. Veel van deze geweldsbereide extremisten hebben een fascinatie voor wapens. De legale (luchtdruk)wapens die zij bezitten kunnen op kortere afstand dodelijk zijn.[63] Dat kan een risico vormen wanneer er sprake is van bepaalde 'triggers' zoals het verliezen van een partner of werk.

Ook de specifieke dreiging vanuit soevereinen uit zich waarschijnlijk niet zo snel in grootschalige aanslagen, maar mogelijk wel in kleinschalige geweldsincidenten gericht op vertegenwoordigers van de instituten waar zij zich tegen af zetten.[64] Een deel van de soevereinen betaalt geen belastingen of haalt hun kinderen van school. Wanneer instanties dan contact zoeken met hen kan dit leiden tot bedreigingen, intimidatie, doxing en geweld tegen personen.

De anti-institutionele beweging lijkt ook een rol te spelen bij de algemene verharding en normvervaging in Nederland. De verspreiding van complottheorieën en misinformatie draagt bij aan bedreigingen, intimidatie en geweld richting politici, wetenschappers en journalisten.[65] Het aantal bedreigingen van politici en bestuurders is de afgelopen jaren drastisch toegenomen. Een groot deel daarvan is te herleiden tot anti-institutionele extremisten.[66]

De groei van de anti-institutionele beweging lijkt afgenomen. Ook is het deel van de groep dat geld wil doneren aan de beweging kleiner dan voorheen.[67]

Kenmerken van aanhangers
De anti-institutionele extremisten die bereid zijn geweld te gebruiken komen uit diverse klassen van de samenleving, en zijn grotendeels woonachtig in ruraal Nederland.[68] Het grootste deel is tijdens de coronapandemie geradicaliseerd.

[59] NCTV (2024). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2024.
[60] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[61] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025; AIVD (2025). AIVD jaarverslag 2024.
[62] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[63] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[64] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[65] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[66] AIVD (2025). AIVD jaarverslag 2024.
[67] AIVD (2025). AIVD jaarverslag 2024.
[68] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.

Ideologieën binnen het anti-institutionele extremisme
De soevereinen vormen een belangrijke subgroep binnen de extremistische anti-institutionele beweging. In Nederland zijn er waarschijnlijk enkele tienduizenden aanhangers van dit gedachtegoed.[69] Deze aanhangers zien de overheid als illegale macht. Zij verklaren zich autonoom en willen zo niks met de overheid te maken hebben. De meeste doen dit binnen de grenzen van de wet. Enkele tientallen tot honderd soevereinen geloven dat een gewelddadige confrontatie met de overheid onvermijdelijk is.[70] Zij spreken over het oprichten van burgermilities en het uitvoeren van 'burgerarrestaties'. Er worden wapens aangeschaft ter verdediging, maar soms ook ten behoeven van (dreiging met) geweld tegen personen.

Sommige anti-institutionele extremisten vermengen hun ideeën met spiritualiteit, wat hun overtuigingen moeilijker herkenbaar maakt en het aanbieden van passende hulp bemoeilijkt. Dit vergroot hun isolement en kan radicalisering versterken. Tegelijkertijd komen spiritueel geïnteresseerden hierdoor sneller in aanraking met extremistisch gedachtegoed.[71]

Landelijke casuïstiek
Anti-institutioneel extremisme vormt nog steeds een substantieel deel van de casuïstiek bij het landelijke TER-team. Opvallend is de toename van personen met soeverein gedachtegoed. Waar deze groep zich voorheen vooral binnen het demonstratierecht bewoog, zien we nu vaker dat er sprake is van het plegen van strafbare feiten en dreigende taal. De instroom is toegenomen en de ernst van de feiten neemt toe.

Het blijft lastig om een goede werkalliance op te bouwen. Cliënten erkennen geen gezag en erkennen de reclassering niet. Er is vaak geen wederkerigheid, adviezen worden betwist en medewerkers als persoon soms gediskwalificeerd. Ook dreigt er soms doxing, wanneer cliënten gesprekken of rapportages online willen plaatsen. De groep soevereinen bestaat uit mannen en vrouwen. Waar eerder mannelijke kopstukken in beeld waren, blijkt uit nieuwsberichten dat nu ook een vrouw een leidende rol heeft. De meeste cliënten komen niet uit Amsterdam.

Bij het Landelijk Steunpunt Extremisme kwam dit jaar slechts een klein aantal hulp- en adviesvragen binnen over anti-institutioneel extremisme en soeverein gedachtegoed. Er zijn enkele hulp- en adviesvragen geregistreerd en bij een beperkt aantal casussen is een begeleidingstraject opgestart. Vaak gaat het daarbij om een combinatie met andere verschijningsvormen, zoals rechts-extremisme. Veel van dit gedachtegoed uit zich bovendien lokaal en zal mogelijk eerder worden opgemerkt bij niet-gebruikelijke instanties dan binnen zorg- en veiligheidslandschap. Voor professionals die hiermee te maken krijgen, blijft dit wel een actueel aandachtspunt. Het OMO (ondersteuningsaanbod maatschappelijke onrust) biedt hiertoe handvatten.

3.2 Amsterdams beeld

Amsterdamse casuïstiek
Momenteel is er één man opgenomen in de iPGA-R voor anti-institutioneel extremisme. Ten opzichte van het vorige informatiebeeld (juni 2024), zijn er het afgelopen jaar drie personen uitgestroomd. Er zijn geen nieuwe personen ingestroomd voor anti-institutioneel extremisme.

[69] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[70] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.
[71] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.

De betrokkene kwam tijdens de coronamaatregelen voor het eerst in beeld, waarbij onvrede over het overheidsoptreden een belangrijke rol speelde in zijn radicalisering. De persoon is actief binnen besloten online kanalen waarin anti-institutionele en complot gedreven denkbeelden centraal staan. Daarin zoekt hij nadrukkelijk aansluiting bij gelijkgestemden en spreekt hij over geweld tegen vertegenwoordigers van het gezag. Zijn ideologische uitingen bevatten elementen van een narratief waarin een corrupte elite de samenleving zou controleren, met verwijzingen naar veiligheidsdiensten die burgers zouden volgen of beïnvloeden. Betrokkene weigert medewerking uit wantrouwen tegen het systeem en steun uit de omgeving ontbreekt, terwijl zijn online netwerk zijn overtuigingen voedt.

Meldingen en adviesvragen Steunpunt

Sinds het vorige informatiebeeld (juli 2024) zijn er bij het Steunpunt Radicalisering geen andere meldingen binnengekomen over mogelijk anti-institutioneel extremisme dan over vermoedelijk soevereine gedachtegoed. Dit waren er vijftien. Bijvoorbeeld over personen die hun stempas voor de Europese verkiezingen terugstuurden. Maar ook over personen die de belastingdienst of de woningcorporatie lieten weten 'soeverein' te zijn. In een enkel geval maakte het soevereine gedachtegoed deel uit van een breder patroon aan onbegrepen gedrag.

Beeld uit de stad

Anti-institutioneel gedachtegoed met name online zichtbaar

Anti-institutioneel gedachtengoed blijft in de stad aanwezig, maar manifesteert zich vooral online via netwerken en desinformatiekanalen. Tegelijkertijd signaleren veiligheidspartners een breder maatschappelijk wantrouwen richting overheid en instituties. Dat wantrouwen, mede gevoed door internationale conflicten, nationale politiek en lokale incidenten zoals de rellen en reacties rond Maccabi en het wissen van GVB-beelden, is niet hetzelfde als anti-institutioneel extremisme, maar kan er wel op aansluiten en zo een voedingsbodem vormen.

Het narratief van een onbetrouwbare en vijandige overheid vindt daardoor brede weerklank, ook buiten groepen die eerder expliciet anti-institutioneel in beeld waren. Waar tijdens de coronaperiode de nadruk lag op verzet tegen maatregelen, is het sentiment inmiddels breder en richt het zich vooral op een vermeende kloof tussen burger en overheid. Gemeenschappen geven daarbij aan: "het is een politiek probleem dat ons wordt opgelegd." Dit betekent dat spanningen zich minder tussen bevolkingsgroepen afspelen, maar verschuiven naar een breder maatschappelijk wantrouwen richting de overheid.

Professionals merken dat dit wantrouwen zich ontwikkelt tot een chronisch sentiment. Bewoners en zelfs professionals zelf ervaren een gebrek aan vertrouwen, waardoor meldingsbereidheid laag is. Er wordt zelfs regelmatig teruggegrepen naar eerdere kwesties, zoals de toeslagenaffaire. Sommigen zijn bang dat het huidige wantrouwen net zo onherstelbaar wordt als bij de ouders die daar slachtoffer van werden. Deze ontwikkeling wordt door professionals gezien als een belangrijke voedingsbodem voor anti-institutioneel extremisme. De rode lijn is dat het publieke debat verhardt, met een toenemende emotionele lading en politieke sensitiviteit rond thema's als religie, veiligheid, opvoeding en sociale controle.

Op straat blijven demonstraties plaatsvinden, met thema's variërend van steun aan Palestina tot verzet tegen internationale conflicten. Deze protesten verlopen meestal ordelijk, maar veiligheidspartners signaleren dat de toon verharden kan, met meer emotionele lading en soms ook

geweld tegen politie of andere vertegenwoordigers van de overheid. Tegelijkertijd blijft het mobilisatievermogen beperkt en gaat het om relatief kleine groepen.

Anti-institutioneel gedachtegoed manifesteert zich vooral online, op straat is de zichtbaarheid beperkt. Op socialemediaplatforms circuleren complottheorieën, fake news en oproepen die variëren van doxing van journalisten en wetenschappers tot fantasieën over tribunalen. Politie en partners zien dat ook 'redelijke' burgers en jongeren gevoelig zijn voor deze inhoud. Extreme denkbeelden en complotnarratieven trekken hen mee in een digitale dynamiek die wantrouwen en polarisatie versterkt. Daarbij is overlap zichtbaar met rechtsextremistische denkbeelden: boosheid op de overheid en de maatschappij vormt de gemene deler, ook al krijgt die niet altijd één stempel.

Professionals geven aan dat anti-institutioneel gedachtegoed regelmatig samenloopt met psychische problematiek of verward gedrag. Daardoor is het vaak lastig te onderscheiden of gedragingen voortkomen uit ideologisch gemotiveerd extremisme of uit andere persoonlijke problematiek.

Soevereine beweging
In Amsterdam zijn signalen van het soevereine gedachtegoed aanwezig, zo hebben verschillende gemeentelijke afdelingen in 2025 brieven ontvangen met verwijzingen naar soevereine denkbeelden. De omvang lijkt wel beperkter dan in andere delen van het land. Casussen komen vooral aan het licht bij confrontaties met instanties, zoals woningontruimingen of belastingzaken. Daarbij weigeren betrokkenen regels te accepteren of erkennen zij de legitimiteit van de overheid niet. In enkele gevallen leidde dit tot doxing en intimidatie van ambtenaren of deurwaarders. Daarnaast worden in huizen van de wijk[72] soms complotachtige theorieën gesignaleerd, wat laat zien dat het gedachtegoed in bredere maatschappelijke kringen kan doorsijpelen, ook al gaat het vaak om zachte signalen.

Volgens politie en partners gaat het in Amsterdam om een kleine groep. Hun activiteiten bestaan voornamelijk uit ontwijkend of storend gedrag, zoals het gebruik van valse documenten of het frustreren van procedures. Concrete aanwijzingen voor een toename van geweldsbereidheid zijn er niet. Grote incidenten spelen vooral in andere regio's, zoals Oost-Nederland en Duitsland, waar ook gevallen bekend zijn van personen die wapens wilden aanschaffen. In Amsterdam beperkt het zich tot verzet bij instanties en enkele voorbeelden van doxing en bedreigingen.

De soevereine beweging in Amsterdam blijft klein en vooral zichtbaar bij confrontaties met instanties, zonder aanwijzingen voor toenemende geweldsbereidheid. Wel zijn Amsterdammers actief in landelijke netwerken en zijn er binnen het bredere anti-institutionele spectrum uitingen die deels overlappen met rechts-extremistische denkbeelden. Zo zijn er enkele incidenten gemeld met een pro-Israëlische signatuur, zoals bekladdingen en spandoekacties. Deze uitingen zijn lastig eenduidig te categoriseren, maar dragen wel bij aan het bredere spanningsveld. Dit wijst op een blijvende voedingsbodem van wantrouwen richting de overheid.

[72] Een Huis van de Wijk is een laagdrempelige buurtvoorziening waar bewoners terechtkunnen voor ontmoeting, activiteiten en ondersteuning.

4 Linksextremisme en linkse radicalisering

Linksextremisme is extremisme vanuit anarchistische of antifascistische denkbeelden.

In het anarchistische gedachtegoed staat het verwerpen van gezagsstructuren centraal. Anarchisten streven doorgaans naar een samenleving zonder regering en zien onderdrukking door autoriteiten als oorzaak van problemen in de samenleving. Het antifascisme richt zich tegen extreemrechtse groepen en personen, door hen gezien als fascistisch, en tegen groepen of personen die volgens hen rechtsextremisme in stand houden. Hoewel linksextremisten zich soms uitspreken over klimaatbeleid of dierenrechten zijn er ook milieu- of dierenrechtenextremisten die geen links-extremistische ideologie aanhangen.

4.1 Landelijk beeld

In Nederland is de links-extremistische gemeenschap klein, gefragmenteerd en divers qua ideologieën. Zij vormen momenteel een beperkte geweldsdreiging.[73]

Linksextremisme in mondiale context
Uit Interpols meest recente analyse, blijken er in 2024 minder aanslagen gepleegd te zijn vanuit linksextremisme dan een jaar eerder.[74] Het overgrote deel hiervan heeft plaatsgevonden in Italië. In Duitsland neemt links-extremistisch geweld toe.[75] Vorig jaar is deze groep verder geradicaliseerd, met name de antifascisten. Vanuit deze hoek is meer geweld gepleegd richting politieagenten en radicaal- en extreemrechtse politici. De NCTV verwacht niet dat dit veel invloed heeft op de Nederlandse beweging, die veel kleiner, minder radicaal en minder actief is dan die in Duitsland.

Een opvallende ontwikkeling is dat de Britse regering Palestine Action als terroristische organisatie heeft aangemerkt in juli van dit jaar.[76] De beslissing werd mede genomen naar aanleiding van het vernielen van vliegtuigen van de Britse luchtmacht, een actie die werd opgeëist door Palestine Action.

Links-extremistische dreiging in Nederland
Linksextremisten in Nederland gebruiken meestal niet-gewelddadige middelen. Wel kunnen deze intimiderend zijn, zoals het uiten van bedreigingen, vandalisme of het besmeuren van personen. Er is sprake van een toenemende actiebereidheid tegen het militarisme. Deze acties bestaan vooral uit vernielingen, sabotage of blokkades bij bedrijven in de defensie-industrie.[77]

Ideologieën binnen het linksextremisme
De ideologieën binnen de Nederlandse links-extremistische gemeenschap zijn divers, waaronder het anarchisme en marxisme. Belangrijke thema's zijn onder andere antiracisme, migratie en wonen. Sinds 2025 is er sprake van een groeiend antimilitarisme, waaronder een opkomend anti-

[73] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025; AIVD (2025). AIVD jaarverslag 2024; NCTV (2024). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2024.
[74] Europol (2025). European Union Terrorism Situation and Trend Report 2025 (TE-SAT).
[75] NCTV (2024). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2024.
[76] BBC (2025), https://www.bbc.com/news/articles/c93901n9z0q0
[77] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.

NAVO-sentiment, en de Gaza-oorlog is een belangrijk onderwerp.[78] De diverse subgroepen weten elkaar goed te vinden. Ook vindt er al enige jaren internationalisering plaats in de links-extremistische gemeenschap in Nederland, maar dit heeft nog niet geleid tot een groei van gewelddadige activiteiten.

Landelijke casuïstiek
Bij het landelijke TER-team van Reclassering Nederland zijn op dit moment twee casussen in beeld die onder linksextremisme geschaard worden, maar deze spelen buiten Amsterdam. In gesprekken met landelijk opererende professionals wordt er gewezen op de moeilijke zichtbaarheid van links-extremistische dreiging, die vaak ondergronds is.

Bij het Landelijk Steunpunt Extremisme, speelt Links-extremisme nauwelijks een rol in hulp- en adviesvragen. Er zijn een aantal hulp- en adviesvragen geweest vanuit de sociale omgeving of onderwijsinstellingen over hoe om te gaan met discussies rondom actuele thema's en protesten, zoals klimaatprotesten of Pro-Palestina demonstraties. Daarbij speelt vaak de vraag wanneer kritisch of activistisch gedrag zorgelijk wordt en of er sprake is van radicalisering. Binnen scholen en universiteiten leeft soms de worsteling hoe om te gaan met studenten die docenten uitdagen of complottheorieën inbrengen in discussies. Hoewel dit meestal niet leidt tot begeleidingstrajecten bij het LSE, illustreert het wel de vragen die professionals hebben over hun handelingsperspectief.

4.2 Amsterdams beeld

Amsterdamse casuïstiek
Gelijk aan het vorige informatiebeeld, zijn er momenteel geen personen in de iPGA-R opgenomen vanwege linksextremisme.

Meldingen en adviesvragen Steunpunt
Er is één adviesvraag als 'politiek – links' gelabeld. Dit had betrekking op zorgen van een bedrijf over betrokkenheid van hun medewerkers bij pro-Palestina demonstraties.

Beeld uit de stad
Links-activisme en de extreemlinkse beweging blijven in Amsterdam zichtbaar aanwezig Het afgelopen jaar zijn er enkele nieuwe ontwikkelingen. Partners signaleren dat er sprake is van een zekere verharding, met name richting de politie. Bij demonstraties en acties is de toon grimmiger geworden en worden vaker strafbare feiten gepleegd, zoals bekladdingen en vernielingen. Voorbeelden hiervan zijn bekladdingen bij bedrijven en instellingen zoals Booking.com, universiteiten en culturele instellingen. Ook in de wijken worden geregeld stickers, graffiti en posters met antifascistische, antikapitalistische of pro-Palestina-uitingen gezien. Soms gebeurt dit in combinatie met intimiderende of gevaarlijke methoden, zoals stickers met scheermesjes waar men zich bij het verwijderen hiervan zou kunnen verwonden.

Een opvallend incident betrof de vernieling van hijskranen bij een scheepswerf in Noord, vermoedelijk vanuit een anarchistisch motief. Dergelijke acties passen binnen het bredere beeld dat kleine groepen activisten strategischer en assertiever opereren, vaak in het grijze gebied tussen

[78] NCTV (2025). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025.

activisme en extremisme. Zij zijn goed georganiseerd en sterk veiligheidsbewust, waardoor moeilijk zichtbaar is wie verantwoordelijk is voor bepaalde acties.

Daarnaast is sprake van vermenging van linkse ideologieën, waarbij verschillende bewegingen elkaar vinden in hun pro-Palestinastandpunten en zich rond dit gedeelde doel organiseren, wat zichtbaar is in gezamenlijke acties. Het overgrote deel van deze demonstraties verloopt rustig en ordelijk, maar een kleine groep deelnemers overschrijdt regelmatig de grenzen van het demonstratierecht, bijvoorbeeld door bekladdingen of confrontaties met de politie. Dit zorgt ervoor dat de sfeer tijdens sommige demonstraties grimmig wordt.

Culturele instellingen en organisaties ervaren daarnaast druk vanuit verschillende kanten. Optredens of evenementen die een (vermeende) politieke lading hebben, leiden tot acties of protesten. Zo worden organisatoren geconfronteerd met eisen om bepaalde artiesten te weren of juist te laten optreden, wat soms tot polarisatie en maatschappelijke spanningen leidt. Verder valt op dat groeperingen als Extinction Rebellion demonstranten dit jaar minder zichtbare acties heeft uitgevoerd dan voorheen. Online signalen zoals oproepen tot demonstraties, het delen van foto's van spandoekacties, complottheorieën en polariserende discussies over de oorlog in Gaza, worden door partners wel gehoord, maar zijn lastig te volgen en blijven vaak buiten zicht.

Over de hele linie geldt dat er geen sprake is van structureel geweld, maar wel van een kleine groep die zich verhardt en vaker de grenzen van de wet opzoekt. Professionals in de stad zien dat dit samenhangt met bredere maatschappelijke spanningen rond internationale conflicten, met name de oorlog in Gaza. Deze ontwikkelingen voeden gevoelens van wantrouwen en polarisatie, die in een later hoofdstuk uitgebreider worden besproken.

5 Overige vormen van extremisme en radicalisering

5.1 Landelijk beeld

De NCTV en de AIVD gaan niet in op andere mogelijke vormen van extremisme. Dit betekent dat naast islamitisch extremisme, rechtsextremisme, anti-institutioneel extremisme en linksextremisme geen andere vormen van extremisme op dit moment een rol spelen in de nationale dreiging. Bij het landelijke TER-team van Reclassering Nederland zijn momenteel ook geen casussen in begeleiding voor andere vormen van extremisme dan in de voorgaande hoofdstukken benoemd. Het Landelijk Steunpunt Extremisme ziet verder regelmatig voorbeelden van de knip-en-plak-ideologie in de binnengekomen hulpvragen.

5.2 Amsterdams beeld

Amsterdamse casuïstiek
Naast de hierboven beschreven casussen voor islamitisch extremisme, rechtsextremisme en anti-institutioneel extremisme, is er één persoon (man) ingestroomd en opgenomen voor extremisme vanuit antisemitisme. Vorig jaar waren er geen personen in de aanpak opgenomen voor overig extremisme.

Meldingen en adviesvragen Steunpunt
Sinds het vorige informatiebeeld (juni 2024) zijn er veertien meldingen en adviesvragen binnengekomen bij het Steunpunt Radicalisering over andere vormen van mogelijk extremisme dan tot nu toe beschreven. Dit is meer dan in de voorgaande periode.

Een aantal meldingen betreffen zorgen over personen die zich 'mee laten slepen' in een bepaalde ideologie. Een ander deel betreft bedreigingen. Hiervan gaat één adviesvraag over dreigbrieven richting moskeeën en een ander over een persoon die zich bedreigd voelt door iemand met anti-Islamideeën. Ook het uiten van woede en agressie komt een paar keer naar voren. Daarnaast is er een melding geweest van een bommelding bij het Amerikaanse consulaat en een klacht over pro-Palestina demonstraties. Ook is er een melding binnengekomen over vernieling van hijskranen bij een scheepsbouwer, vermoedelijk vanuit linkse beweging. Ten slotte worden er zaken voorgelegd waarbij de melder zich afvraagt of er daarbij sprake is van radicalisering.

Beeld uit de stad
Het stedelijk beeld sluit grotendeels aan bij het landelijke beeld. Er zijn geen duidelijke signalen of ontwikkelingen rond andere mogelijke vormen van extremisme dan reeds beschreven. Wel vonden ook dit jaar verschillende disruptieve acties plaats van activistische groeperingen, zoals bekladdingen van gebouwen of spandoekacties. Deze uitingen vallen niet onder de definitie van extremisme, maar bewegen zich soms in een grijs gebied en overschrijden daarbij soms ook grenzen van de wet.

Partners geven daarbij aan dat de categorisering steeds lastiger te duiden is. Er is sprake van een 'salad bar' of knip-en-plak-ideologie: vermenging van verschillende stromingen, of zelfs situaties

waarin nauwelijks sprake lijkt van een ideologische drijfveer. Soms gaat het eerder om aansluiting zoeken bij een beweging, een fascinatie voor geweld, of om psychische problematiek. Daarmee blijft het beeld dat deze vormen van activisme op zichzelf geen dreiging vormen voor de democratische rechtsorde en geen legitimatie van geweld kennen, maar de dynamiek is diffuus.

6 Statelijke inmenging

Statelijke inmenging is een verzamelnaam voor allerlei manieren waarop buitenlandse overheden zich proberen mengen in de gang van zaken in Nederland. Onder statelijke inmenging valt volgens de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) elke activiteit die onze democratische rechtsorde ondermijnt en die wordt ondernomen door een buitenlandse overheid of door een derde partij namens een buitenlandse overheid.[79] Buitenlandse overheden doen dit om invloed uit te oefenen, informatie te verkrijgen of uit economisch-financieel belang. Landen hanteren verschillende methodes, soms is het gericht op een brede groep mensen met dezelfde achtergrond, soms op specifieke personen of organisaties.

De AIVD en NCTV beschrijven de verschillende manieren waarop buitenlandse overheden en inlichtingendiensten zich bemoeien met Nederlanders met een migratieachtergrond met de term 'statelijke inmenging in diasporagemeenschappen'. Een fenomeen dat de democratische rechtsorde in Nederland onder druk kan zetten en een gevaar is voor onze nationale veiligheid. Ook kan het diep ingrijpen in diasporagemeenschappen. Het brengt de vrijheden van Nederlanders, zoals de vrijheid van meningsuiting of het recht op demonstratie, in gevaar. Zij lopen het risico te worden bespioneerd (of te worden gedwongen tot spionage) of te worden geïntimideerd. In uitzonderlijke gevallen lopen ze het risico slachtoffer te worden van fysiek geweld, ontvoering of zelfs moord.[80]

6.1 Landelijk beeld

De meeste landen, zo ook Nederland, hanteren een bepaalde vorm van diasporabeleid. Welke vorm dat beleid heeft verschilt per land. Diasporabeleid gaat over de manier waarop landen de banden met hun diasporagemeenschappen in het buitenland onderhouden.[81] Vaak is dit gericht op het in stand houden of vieren van de taal of cultuur. We spreken van statelijke inmenging als diasporabeleid de democratische rechtsorde ondermijnt.

Statelijke inmenging richt zich tegen verschillende soorten doelwitten, zoals overheidsinstanties, media en wetenschappelijke instituties. Ook politici, bestuurders, activisten, journalisten en burgers kunnen slachtoffer worden van intimidaties en bedreigingen. Bijvoorbeeld vanwege hun maatschappelijke en politieke opvattingen. Soms is statelijke inmenging specifiek gericht tegen burgers in Nederland met wortels in een betreffend land (de diaspora). In andere gevallen worden familieleden onder druk gezet of krijgen zij te maken met vergeldingsmaatregelen. Zoals ontslag, intrekken van hun paspoort of arrestatie. Soms proberen landen de diaspora in te zetten om de publieke opinie of politiek te beïnvloeden. Of om (heimelijk) informatie te krijgen. De impact op de personen die dit aangaat en hun omgeving is vaak groot.

[79] Onder de democratische rechtsorde verstaan we ons politieke democratische systeem, maar ook de wijze waarop we samenleven. Het gaat zowel om de verhouding tussen overheid en burger (de democratische rechtsstaat), als om de verhoudingen tussen burgers onderling.
[80] Fenomeenanalyse 'Over de grens' | Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
[81] Verbonden & Veerkrachtig - Verwey-Jonker Instituut

De AIVD kan uit eigen onderzoek bevestigen dat verschillende landen inlichtingen verzamelen over of via hun diasporagemeenschappen in Nederland. Onder andere Iran, Pakistan, Marokko en Turkije voeren deze spionageactiviteiten uit. Ook van andere landen, zoals China, Eritrea en Syrië wordt het waarschijnlijk geacht dat ze dit doen, omdat bekend is dat ze in andere Europese/westerse landen inlichtingen over of via hun diaspora verzamelen.[82]

Landen als Marokko of Turkije richten zich vooral op het versterken van de relatie met de diaspora en het inzetten van voormalig landgenoten als belangenbehartigers. Tegelijkertijd kunnen bepaalde activiteiten van het Marokkaanse overheidsbeleid bestempeld worden als ongewenste inmenging. Het gaat om vermoedens van spionageactiviteiten binnen de Nederlandse overheid en bijvoorbeeld om Marokkaanse veiligheidsdiensten die de Marokkaanse diaspora in Nederland in de gaten houden.[83] Ook stelde 25 procent van de Turkse Nederlanders dat men zich onveilig voelt door de betrokkenheid van Turkije – wat meer kan omvatten dan enkel de 'Turkse overheid' – bij de Turks-Nederlandse gemeenschap.[84] Bemoeienis van andere landen kan ook bedoeld zijn om vermeende tegenstanders en politieke dissidenten te identificeren en het zwijgen op te leggen. Landen als China, Rusland, Iran en Pakistan zetten mensen zo nodig onder grote druk om hen de mond te snoeren.

6.2 Amsterdams beeld

Iedereen die in Amsterdam verblijft heeft het recht zich uit te spreken, zich te organiseren, te demonstreren en zich niet te censureren. Wanneer personen of groepen gehinderd worden in hun vrijheden raakt dit de democratische rechtsorde in Amsterdam en zien we een taak voor de gemeente om deze mensen waar mogelijk bij te staan en waar mogelijk te ondersteunen.

We spreken van slachtoffers van statelijke inmenging wanneer er sprake is van bedreiging of intimidatie van een persoon of organisatie in Amsterdam, vanuit het buitenland, wegens diens politieke of maatschappelijke opvattingen of om hen te bewegen iets te doen (of te laten) in het belang van een ander land. Dit kan gaan om burgers met een migratieachtergrond maar dat hoeft niet.

Meldingen en adviesvragen Steunpunt
Bij het Steunpunt zijn in het afgelopen jaar een aantal meldingen en adviesvragen geregistreerd die gaan over statelijke inmenging. Het is bekend dat de drempel voor slachtoffers om zich te melden hoog is. Uit angst voor de eigen veiligheid of omdat zij instituties niet vertrouwen. Het gaat om zeer diverse meldingen en adviesvragen waarbij er sprake is van intimidatie uit bijvoorbeeld Turkije en Iran. Tevens zijn er zachte signalen bekend die niet hebben geleid tot een melding bij het Steunpunt, maar wel een indicatie geven van de problematiek. Deze signalen spelen zich af binnen het maatschappelijk middenveld, bijvoorbeeld vanuit een stichting die zich inzet voor dissidenten groepen die regelmatig demonstreren tegen een buitenlandse overheid.

Beeld uit de stad
Uit het vragenlijstonderzoek onder professionals dat in maart 2025 is uitgevoerd blijkt dat een klein deel van de 210 ondervraagde personen zegt statelijke inmenging soms (11%) of vaak (3%) tegen te komen in hun werk. Ook uit de gesprekken met professionals en maatschappelijke

[82] Fenomeenanalyse 'Over de grens' | Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
[83] Idem.
[84] Patriottisme ontmoet pragmatisme - Het Turkse diasporabeleid in Nederland | Clingendael

organisaties blijkt dat statelijke inmenging vanuit verschillende landen voorkomt in Amsterdam.

Professionals in de stadsdelen hebben vaak goede contacten met de verschillende diasporagemeenschappen in hun gebied. Zij merken dat er beïnvloeding plaatsvindt middels diasporabeleid maar dit vindt plaats binnen de kaders van de wet.

In het vorige informatiebeeld is melding gemaakt van Chinese intimidatie van studenten uit China en Hong Kong. Ook bij Amsterdamse onderwijsinstellingen zijn hier zorgen over. China probeert actief kritische stemmen over het land het zwijgen op te leggen, ook in Nederland. Volgens onderzoek van het China Kennisnetwerk uit oktober 2024 richt China zich voornamelijk op Mensenrechtenactivisten, journalisten, onderzoekers en andere kritische stemmen, diaspora-groepen zoals Oeigoeren en Tibetanen, en Chinese studenten in Nederland. Het gevolg is een 'chilling effect' waarbij deze groepen minder actief worden, overstemd raken of geheel opgeven.[85]

Al jaren neemt het aantal demonstraties in Amsterdam toe. Zo ook het aantal wat te maken heeft met een conflict of politieke situatie in het buitenland. De situatie in Gaza heeft hierin een groot mobiliserend vermogen, er is een grote variëteit aan pro-Palestina demonstraties in Amsterdam. Na de wedstrijd tussen Ajax en Maccabi Tel Aviv vonden er heftige ongeregeldheden plaats in Amsterdam. Kort hierna heeft het Israëlische 'ministry for diaspora affairs and combatting antisemitism' een document uitgebracht waarin een verband wordt gelegd tussen Hamas en in Nederland actieve organisaties en personen. Daaronder zijn ook organisaties en personen die gebruik maken van het demonstratierecht In Amsterdam. Volgens het Nederlandse kabinet betreffen het ernstige, niet onderbouwde, aantijgingen. Het kabinet heeft de Israëlische hierop aangesproken. [86] Dit is een voorbeeld van politieke beïnvloeding uit het buitenland.

Net als vorig jaar vinden er af en toe demonstraties plaats waarbij het vermoeden bestaat dat die vanuit een pro-Russische agenda worden georganiseerd. Hier is in de media ook aandacht voor geweest.[87] Tevens zien we een toename van demonstraties georganiseerd vanuit de Iraanse diaspora, die soms verschillende visies propageren op de toekomst van Iran. Het is onbekend of Iran hier invloed op uitoefent en of deelnemers van demonstraties te maken hebben met repressie.

Het is al langer bekend dat de Eritrese regering mensen onder druk zet om een 'diasporabelasting' van 2% van het inkomen te betalen aan de staat. Wanneer mensen dit niet willen betalen, kunnen diensten van de Eritrese ambassade, zoals het verkrijgen van identiteitspapieren, geweigerd worden.[88] Veel Eritrese Nederlanders ervaren angst voor de regering in Eritrea en hun vertegenwoordigers of volgers in Nederland.[11] Doordat er in het verleden sprake is geweest van geweld bij bijeenkomsten georganiseerd voor specifieke Eritrese groepen zijn uitbaters van locaties huiverig om dit soort bijeenkomsten een plek te bieden, waardoor een deel van de Eritrese gemeenschap zich beperkt voelt in haar vrijheden. Dit is ook aan de orde in Amsterdam.

[85] 24-10-23-CKN-Rapport-Chinese-invloed-en-inmening-in-het-Nederlandse-medialandschap-Nederlands.pdf
[86] Kamerbrief met reactie op rapport Israelische ministerie van DAb over antisemitisme | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl
[87] Kremlinpropaganda: dit is de rol van activistische Russische Nederlanders | Pointer | KRO-NCRV
[88] 224240_Ontwikkelingen-in-de-Eritrees-Nederlandse-gemeenschap-Informatieblad.pdf

7 Polarisatie en haat

Polarisatie en haat zijn geen onderdeel van het landelijke dreigingsbeeld. We beperken ons daarom voor deze thema's tot de informatie die beschikbaar is voor Amsterdam. Het betreft hier zeker geen volledig overzicht, maar een beeld op basis van bij Openbare Orde en Veiligheid bekende signalen. We richten ons op de ontwikkelingen sinds het vorige informatiebeeld (juni 2024). We nemen deze thema's mee in het informatiebeeld om goed te kunnen inspelen op spanningen, de democratische veerkracht te versterken en slachtoffers van haat bij te kunnen staan.

Daarbij is goed om op te merken dat dit informatiebeeld is geschreven vanuit het gemeentelijke perspectief van Openbare Orde en Veiligheid. Met andere woorden, de focus ligt op risico's voor de openbare orde en veiligheid. Veruit de meeste Amsterdammers vormen geen veiligheidsrisico en zijn democratisch veerkrachtig, maar vanuit een veiligheidsperspectief zijn juist de uitzonderingen hierop relevant. De partijen die voor dit informatiebeeld zijn gesproken werken bovendien veelal in het veiligheidsdomein of met kwetsbare groepen. De doelgroepen waarmee zij in aanraking komen zijn niet per se representatief voor de stad als geheel. Dit hoofdstuk dient dan ook niet gelezen te worden als een representatief beeld van de sentimenten in de stad, maar als een overzicht van de beschikbare informatie vanuit een veiligheidsperspectief.

7.1 Haat naar specifieke groepen

Haat naar bepaalde groepen is inherent onderdeel van extremisme, wat deze thema's relevant maakt voor dit informatiebeeld. Tegelijkertijd is de achtergrond van incidenten vaak onduidelijk en komt lang niet elk incident voort uit een vastomlijnde extremistische ideologie. Het is desondanks voor het programma Radicalisering en Extremisme van belang een beeld te krijgen van verschillende vormen van haat in de stad. Dit is echter zeer complex. Haat-gerelateerde incidenten worden op verschillende plekken geregistreerd en we zijn afhankelijk van de meldingsbereidheid binnen verschillende groepen. Ook kan de beleving van wat haat of discriminatie is per persoon verschillen. Dit informatiebeeld geeft een beschouwing van de signalen die bij ons zijn binnengekomen. We geven dus geen totaalbeeld van verschillende vormen van haat of discriminatie in de stad.[89]

Toename aantal discriminatiemeldingen

Discriminatiemeldingen bij de politie zijn een graadmeter voor de omvang van haat-gerelateerde incidenten in de stad. Deze cijfers geven echter geen totaalbeeld, omdat lang niet iedereen die te maken krijgt met haat hiervan melding doet bij de politie. Het aantal discriminatiemeldingen bij de politie in Amsterdam is in 2024 nagenoeg gelijk gebleven, van 1.158 meldingen in 2023 naar 1.165 meldingen in 2024. De meeste meldingen bij de politie Amsterdam betroffen ook in 2024 discriminatie op grond van herkomst (43%), gevolgd door discriminatie op grond van seksuele gerichtheid (32%) en antisemitisme (15%). Hoewel het aantal meldingen van antisemitisme bij de politie in Amsterdam van 2022 naar 2023 sterk steeg, is dit cijfer in 2024 nagenoeg gelijk gebleven. Het aantal meldingen van antisemitisme blijft ook landelijk hoog: landelijk registreerde de politie

[89] De discriminatiemonitor van O&S in opdracht van afdeling Diversiteit houdt structureel zicht op discriminatie in de stad. De eerste monitor op basis van cijfers van 2022 is onlangs verschenen, zie Discriminatiemonitor | Website Onderzoek en Statistiek (amsterdam.nl)

880 incidenten met betrekking tot antisemitisme (9% van het totaal aantal geregistreerde incidenten), waaronder een toename van bekladdingen met antisemitische leuzen en symbolen.

Het aantal meldingen bij discriminatie.nl Regio Amsterdam nam zeer sterk toe, van 856 meldingen in 2023 naar 2.025 meldingen in 2024. Zo nam het aantal meldingen op grond van godsdienst toe van 69 naar 385, waarvan tegen moslims van 55 naar 169. Ook meldingen over herkomst stegen sterk (van 434 naar 928), net als seksuele gerichtheid (van 84 naar 342) en antisemitisme (van 48 naar 88). Ook discriminatie op basis van geslacht steeg sterk, van 95 in 2023 naar 251 in 2024. In 2024 waren er bij de anti-discriminatievoorzieningen (ADV's) veel clustermeldingen: meerdere meldingen over of naar aanleiding van hetzelfde incident. Zulke clusters droegen bij aan de stijging in het aantal meldingen. Voorbeelden zijn meldingen die binnenkwamen naar aanleiding van een politieke motie of een maatschappelijke gebeurtenis.[90]

De ervaren discriminatie bleef in de stad nagenoeg gelijk. Bijna een vijfde van de Amsterdammers voelde zich in 2024 weleens gediscrimineerd (19%).[91] In 2023 was dit 18%. Ervaringen met discriminatie komen in de hele stad voor. In Zuidoost (21%), Nieuw-West (24%) en Noord (20%) voelen iets meer bewoners zich gediscrimineerd dan elders in de stad. Ervaringen met discriminatie zijn van uiteenlopende aard. Het kan bijvoorbeeld gaan om discriminerende opmerkingen, ongelijke behandeling of bedreiging.

Anti-lhbtiqa+-incidenten en sentimenten onverminderd aanwezig

Het algemene beeld is dat anti-lhbtiqa+-incidenten ook dit jaar onverminderd vaak voorkomen in de stad. Incidenten variëren van verbaal geweld, intimidatie en vernieling tot fysieke mishandelingen. Regenboogvlaggen zijn geregeld doelwit van vernieling of worden verwijderd bij woningen. Ook worden lhbtiqa+-personen op straat nageroepen, achtervolgd of zelfs mishandeld. Professionals geven aan dat vooral jongeren geregeld betrokken zijn bij deze incidenten. Zo worden homo-ontmoetingsplekken soms bezocht door groepen jongens die bezoekers lastigvallen of intimideren. Ook online speelt intimidatie een rol, bijvoorbeeld via datingapps waar bedreiging of afpersing plaatsvindt.

De meldingsbereidheid binnen de lhbtiqa+-gemeenschap is laag omdat het gevoel overheerst dat er weinig mee gedaan wordt en dus geen zin heeft. Dit wantrouwen zorgt ervoor dat veel voorvallen 'off the radar' blijven. Hoewel er in vergelijking met vorig jaar meer meldingen zijn gedaan bij instanties en antidiscriminatiebureaus, is het vermoeden dat slechts een deel van de incidenten daadwerkelijk geregistreerd wordt.

Een belangrijke ontwikkeling ten opzichte van vorig jaar is dat het zichtbaar uitdragen van een lhbtiqa+-identiteit steeds vaker spanningen oproept. Zichtbare uitingen, zoals hand in hand lopen of het dragen van make-up, vergroten de kans op confrontaties. Bewoners die hun identiteit openlijk tonen, ervaren daardoor vaker negatieve reacties of voelen zich onveilig. Professionals signaleren dat vooral transpersonen extra kwetsbaar zijn: zij ondervinden de meeste weerstand en zijn geregeld doelwit van spot, afwijzing of agressie. Het narratief dat lhbtiqa+-acceptatie door de overheid zou worden opgedrongen, blijft daarnaast aanwezig in de stad.

[90] Discriminatiecijfers in 2024.
[91] Veiligheidsmonitor 2024.

Voortdurende druk op sociale veiligheid
Alles bij elkaar schetsen professionals een zorgelijk beeld: incidenten blijven plaatsvinden, terwijl de meldingsbereidheid laag blijft en gevoelens van onveiligheid toenemen. Daarbij valt op dat de polarisatie in de samenleving en het harde publieke debat ook hun weerslag hebben op de lhbtiqa+-gemeenschap. Voor sommige bewoners leidt dit tot terugtrekking uit het publieke leven, terwijl anderen juist strijden voor meer zichtbaarheid. Recente onderzoeken schetsen een consistent beeld van de kwetsbare positie van lhbtiqa+-personen in Amsterdam en Nederland. Uit de GGD-monitor blijkt dat de acceptatie van homoseksualiteit onder jongeren in Amsterdam de afgelopen jaren is gedaald: in 2021 vond nog 63% van de scholieren het 'normaal', in 2023 was dat gedaald naar 43%.[92] In september 2023 berichtte de Groene Amsterdammer dat lhbtiqa+'ers steeds vaker doelwit zijn van online haat.[93] Dit onderzoek noemt online narratieven die ook hoorbaar zijn binnen extremistische groepen, zoals het narratief over een pedofiele elite. Internationaal is te zien dat ervan uit conservatieve en orthodox-religieuze hoek een anti-lhbtiqa+ agenda wordt gevoerd.

Antisemitisme
Zoals benoemd bleef het aantal meldingen van antisemitisme onverminderd in 2024. In Amsterdam registreerde de politie 15% van alle discriminatiemeldingen als antisemitisme. Landelijk ging het om 880 incidenten (9% van het totaal), waaronder meer bekladdingen met antisemitische leuzen en symbolen. Bij anti-discriminatievoorzieningen verdubbelde het aantal meldingen zelfs van 48 in 2023 naar 88 in 2024. De context van de oorlog in Gaza speelt hierin een duidelijke rol (zie ook 7.2). Demonstraties tegen het optreden van Israël gingen geregeld gepaard met antisemitische uitingen, vernielingen en soms ook geweld. Rond de voetbalwedstrijd tussen Ajax en Maccabi Tel Aviv in november 2024 deden zich ernstige incidenten voor. Naast discriminerende leuzen, vonden er na afloop van de wedstrijd zogenoemde 'flitsaanvallen' plaats, waarbij kleine groepjes relschoppers Israëlische supporters doelgericht aanvielen. In appgroepen circuleerden berichten waarin werd opgeroepen tot een 'jodenjacht'. Benadrukt werd dat de gebeurtenissen verder gingen dan gewone ordeverstoringen, een zeer zorgelijke antisemitische lading hadden en diepe angst veroorzaakten binnen de Joodse gemeenschappen. Een kwalificatie die ook door het Openbaar Ministerie in de strafzaken is bevestigd.

Daarnaast nam het aantal bekladdingen met antisemitische teksten toe, variërend van graffiti tot posters en stickers. Daarbij ging het soms ook om de leus *"From the River to the Sea, Palestine will be free"*, die door betrokkenen als discriminerend werd ervaren, maar die volgens het Openbaar Ministerie niet als strafbaar is aangemerkt. Ook politiemedewerkers kregen in dit verband te maken met antisemitische beledigingen tijdens hun werkzaamheden.

Bij Openbare Orde en Veiligheid zijn in 2024 opnieuw verschillende incidenten bekend waarbij antisemitisme een rol speelt. Het gaat om een breed scala aan voorvallen: van bekladdingen, dreigbrieven en beledigende post tot fysiek en verbaal geweld tegen Joodse bewoners. Zo werd een Joodse persoon herhaaldelijk belaagd, onder meer door bespuging en dreigende telefoontjes, en ontvingen Joodse organisaties berichten met verwijzingen naar wapens en de Holocaust. Ook kwam er een dreigbrief binnen bij een Joodse school en werden bewoners lastiggevallen bij woningen waar Joodse symbolen of Israëlische vlaggen zichtbaar waren. Daarnaast zijn er meldingen van pesterijen en antisemitische opmerkingen op scholen, waaronder Hitlergroeten van leerlingen. Ook werden Joodse instellingen geconfronteerd met graffiti en vernielingen, en ontvingen bewoners nep-belastingbrieven waarin hun Joodse identiteit expliciet werd genoemd.

[92] Gezondheidsmonitor Jeugd 2023
[93] https://www.groene.nl/voorbeeld/lhbti-ers-zijn-steeds-vaker-doelwit-van-online-haat

De impact van deze incidenten is groot: onder Joodse Amsterdammers heerst veel angst en onzekerheid. Professionals horen dat mensen zich steeds minder vrij voelen om herkenbaar Joods over straat te gaan, pakketten bestellen onder schuilnamen of symbolen uit hun woning verwijderen. Er zijn meldingen van bewoners die na de wedstrijd tussen Ajax en Maccabi Tel Aviv of rond demonstraties liever thuisbleven. Scholen vroegen soms om politieaanwezigheid of besloten activiteiten aan te passen uit veiligheidsoverwegingen. Veel Joodse organisaties geven bovendien aan dat ze incidenten niet meer melden omdat het vertrouwen ontbreekt dat dit tot opvolging leidt. De onveiligheidsgevoelens worden versterkt door een breder sentiment dat Amsterdam een vijandige stad is geworden, en door de ervaring dat steun vanuit de overheid onvoldoende of te laat komt. Hierdoor trekken veel bewoners zich terug in de eigen kring, wat verbinding met de bredere samenleving verder bemoeilijkt.

Moslimhaat en -discriminatie

Moslimhaat valt in de landelijke rapportage onder discriminatie op grond van godsdienst. Het overgrote deel van deze meldingen heeft betrekking op moslimdiscriminatie. In 2024 registreerde de politie-eenheid Amsterdam 38 incidenten van godsdienstdiscriminatie. Bij discriminatie.nl Regio Amsterdam was een sterke stijging zichtbaar. Het aantal meldingen van specifiek moslimdiscriminatie nam toe van 55 in 2023 naar 169 in 2024.[94]

Deze stijging hangt samen met maatschappelijke en internationale ontwikkelingen. Net als in 2023 wees de politie ook in 2024 op de invloed van de oorlog in Gaza, dat in Nederland leidde tot spanningen en extra meldingen van zowel antisemitisme als moslimdiscriminatie. Demonstraties gingen geregeld gepaard met discriminerende leuzen of vernielingen. Ook rond de voetbalwedstrijd tussen Ajax en Maccabi Tel Aviv werden incidenten gemeld specifiek gericht tegen moslims. Daarnaast kwamen er signalen binnen van discriminatie in het dagelijks leven, bijvoorbeeld gericht tegen vrouwen die een hoofddoek dragen.[95]

De politieke context droeg eveneens bij. Zo leidde de zogenoemde motie Becker, waarin werd gevraagd gegevens bij te houden over culturele en religieuze normen van Nederlanders met een migratieachtergrond, tot veel maatschappelijke onrust en meldingen bij anti-discriminatievoorzieningen, mede omdat deze als stigmatiserend richting moslims werd ervaren.

Professionals signaleren in 2024 diverse incidenten rond moslimdiscriminatie, waaronder fysiek en verbaal geweld tegen vrouwen met een hoofddoek, beledigende post aan islamitische organisaties en bekladdingen van tentoonstellingen met portretten van onder andere islamitische bewoners. Ook rond de Ajax–Maccabi-wedstrijd waren er spanningen en incidenten. En daarnaast vond er een koranverbranding plaats in april bij de Stopera.[96] Het aantal meldingen van incidenten bij moskeeën is relatief laag, mogelijk deels door een 'meldingsmoeheid'. Desalniettemin is er zeker één geval geweest van bekladding van een moskee.

Veel islamitische bewoners ervaren dat er 'met twee maten' wordt gemeten, bijvoorbeeld in vergelijking met de bescherming van Joodse instellingen. Dit voedt gevoelens van ongelijkheid en wantrouwen richting overheid en media. Daar komt bij dat moskeeën en andere religieuze organisaties vaak moeite hebben om geschikte ruimtes te huren, wat als institutionele uitsluiting wordt ervaren. Daarnaast geven verschillende stadsdelen aan dat in klachten die binnenkomen bij

[94] Discriminatiecijfers in 2024.
[95] Discriminatiecijfers in 2024.
[96] https://www.at5.nl/nieuws/231842/veel-politie-op-de-been-bij-stopera-om-pegida-demonstratie

de gemeente soms een anti-islamsentiment te zien is. Onveiligheidsgevoelens zijn breed aanwezig, met name onder vrouwen die zichtbaar hun religie uitdragen. De meldingsbereidheid blijft laag: incidenten worden vaak niet doorgegeven omdat men verwacht dat er toch weinig opvolging komt.

Meldingen en adviesvragen Steunpunt
In het afgelopen jaar zijn zeker zeven adviesvragen of meldingen binnengekomen bij het Steunpunt Radicalisering over anti-Islamsentimenten. In de meeste gevallen ging het over anti-Islamitische uitspraken of teksten.

7.2 Gevolgen van de oorlog in Gaza

De oorlog in Gaza leeft breed in de stad, onder Amsterdammers die zich verbonden voelen met de regio en onder velen die zich het leed aantrekken. De spanningen zijn zichtbaar op uiteenlopende manieren: in protesten, bekladdingen, stickers en vlaggen, maar ook in intimidatie, belediging en bedreiging. De vernietigende oorlog roept sterke emoties op: boosheid, verdriet, wanhoop en angst. Daarbij geven professionals uit de stadsdelen aan dat zij zelf en ook bewoners weinig ruimte ervaren om hierover in gesprek te gaan. Discussies, vooral online, zijn fel en gepolariseerd. De gevoeligheid is merkbaar in de stad: op scholen waar docenten worstelen met de emoties van leerlingen, bij evenementen met een Israëlische link die onder druk staan, en in buurthuizen en wijken waar volgens professionals bewoners tegenover elkaar komen te staan. Waar vorig jaar de universiteitsprotesten al voor spanning zorgden, zette de wedstrijd tussen Ajax en Maccabi Tel Aviv de verhoudingen verder op scherp.

Professionals signaleren dat het gesprek verhardt. Verschillende groepen komen niet bij elkaar en er is weinig begrip voor elkaars standpunt. Er is sprake van toegenomen wij-zij-denken, waarbij mensen elkaar vragen partij te kiezen. Voor professionals is het moeilijk om neutraal te blijven, zeker omdat zij zelf ook emoties ervaren. Binnen organisaties, scholen en stichtingen wordt de polarisatie eveneens gevoeld.

Demonstraties en protest
Ook dit jaar hebben in de stad veel demonstraties plaatsgevonden die gerelateerd zijn aan de oorlog in Gaza. Het ging zowel om grotere bijeenkomsten als om frequente kleinere acties. Het merendeel van deze demonstraties verliep vreedzaam en binnen de kaders van de democratische rechtsorde. Tegelijkertijd was er regelmatig sprake van een harde kern van demonstranten die de grenzen opzocht. Professionals signaleren dat er wekelijks incidenten waren waarbij een of enkele personen zich schuldig maakten aan strafbare feiten of verstoringen van de openbare orde.

De protesten richtten zich vooral op de schrijnende situatie in Gaza, maar er waren ook pro-Israëlische demonstraties die soms tot spanningen met tegendemonstranten leidden. De emoties liepen vaak hoog op, wat leidde tot wantrouwen en verharding richting media en politie. Politie en gemeente merkten dat een deel van de demonstranten slecht aanspreekbaar was en aanwijzingen niet opvolgde. Opvallend was de aansluiting van kleine linkse activistische groepen bij pro-Palestina-acties. Deze groepen opereren vaak georganiseerd en bewegen zich in het grijze gebied tussen activisme en extremisme.

In enkele gevallen waren er confrontaties met tegendemonstranten. Daarbij ging het zowel om pro-Israëlische als om rechts-nationalistische groepen die de confrontatie zochten. Zulke confrontaties leidden incidenteel tot fysiek geweld en aanhoudingen. Verder waren er acties die zich buiten de demonstraties afspeelden, zoals nachtelijke spandoekacties en bekladdingen van gebouwen en

instellingen. Ook werden bij een aantal incidenten stickers of posters met scherpe of intimiderende boodschappen aangetroffen.

Meldingen en adviesvragen Steunpunt
In het afgelopen jaar zijn elf adviesvragen of meldingen binnengekomen bij het Steunpunt Radicalisering waarin een link werd gelegd met de oorlog in Gaza. De aard van deze vragen is divers. Relatief veel van deze meldingen gaan over zorgen dat een bekende radicaliseert vanwege de oorlog. Maar er worden ook zorgen gemeld over pro-Palestina demonstraties of over anti-Islam boodschappen met een referentie naar Gaza.

Gevoelens van meten met twee maten
Het gevoel dat overheid en media met twee maten meten is het afgelopen jaar sterker en breder hoorbaar geworden. Zowel in pro-Palestijnse als in Joodse kring leeft het idee dat hun perspectief en zorgen onvoldoende worden gehoord. Waar bewoners met een Palestijnse achtergrond ervaren dat slachtoffers in Gaza en structurele mensenrechtenschendingen onderbelicht blijven, wijzen Joodse Amsterdammers erop dat hun angst voor antisemitisme niet altijd serieus wordt genomen en dat de ruimte voor pro-Palestijnse geluiden ten koste gaat van hun veiligheid. Deze wederzijdse perceptie van ongelijkheid leidt tot spanningen en voedt gevoelens van onvrede en wantrouwen richting overheid en instituties. Professionals signaleren dat dit spanningen op scholen en in buurten vergroot, waarbij bewoners en jongeren zich onvoldoende vrij voelen om hun standpunten te uiten.

7.3 Polarisatie en spanningen

Verschillen in leefstijlen, opvattingen en culturen horen bij een diverse stad. Ook als verschillen leiden tot spanningen en polarisatie hoeft dit nog geen probleem te zijn, zolang mensen nog openstaan voor de opvattingen van anderen. Polarisatie kan echter uitmonden in een sterk zwart-wit denken en vijanddenken, dat zich kan uiten in onrust en onveiligheid. Soms leiden polarisatie en spanningen tot conflicten en incidenten, of zelfs tot radicalisering en extremisme. Voor het programma Radicalisering en Extremisme is dit thema relevant vanuit de doelstelling om te kunnen inspelen op maatschappelijke onrust. De focus ligt hier op opvallende ontwikkelingen sinds het vorige informatiebeeld (juni 2024).

Zorgen over toegenomen polarisatie
Amsterdamse professionals hebben zorgen over toenemende polarisatie, de verscherping van tegenstellingen en toegenomen intolerantie. Sommige professionals zien een verharding bij bewoners. Uit onderzoek uit 2025 blijkt dat veel professionals vaak Amsterdammers tegen komen die denken in termen van 'wij-zij' (74% ziet dit vaak of soms), al is dat aandeel vrijwel gelijk aan die in een eerdere meting in 2023.[97] Sommige professionals leggen een verband met de verharding in het politiek en maatschappelijk debat. Onderwerpen die in het afgelopen jaar volgens Amsterdamse professionals polariserend werken zijn bijvoorbeeld internationale conflicten en oorlogen, wantrouwen in de overheid en ongelijkheid.

Spanningen tussen bewoners
In de hele stad spelen soms spanningen tussen bewoners. Uit onderzoek uit 2025 blijkt dat één op de tien professionals in de stad in de afgelopen twee jaar spanningen tussen groepen binnen hun werk heeft ervaren.[98] Het vaakst betrof dit groepen Amsterdammers met verschillende etnische of

[97] Gemeente Amsterdam, Onderzoek en Statistiek (2025). Spanningen en radicalisering in Amsterdam.
[98] Gemeente Amsterdam, Onderzoek en Statistiek (2025). Spanningen en radicalisering in Amsterdam.

culturele achtergronden (73% ziet dit vaak of soms), verschillende religieuze opvattingen (67%) of verschillende politieke opvattingen (66%). Voor al deze groepen betreft het een toename ten opzichte van de meting in 2023.

Spanningen binnen de Eritrese gemeenschap
In de Eritrese gemeenschap in Amsterdam spelen verschillen in achtergrond en migratiegeschiedenis een rol. De eerste generatie kwam in de jaren '80 naar Nederland en vluchtte voor de destijds Ethiopische onderdrukking in Eritrea. In het algemeen staan deze mensen positief tegenover het huidige regime in Eritrea. De latere generaties zijn juist gevlucht voor de onderdrukking van het Eritrese regime en doorgaans tegenstander van het regime. De verschillen in achtergrond werken nog altijd door in een zekere voorzichtigheid binnen de gemeenschap, met onderlinge sociale controle en terughoudendheid om zich openlijk uit te spreken, mede door zorgen over invloed vanuit Eritrea op de diaspora.

Uit de gesprekken van dit jaar blijkt dat er bij delen van de gemeenschap diep wantrouwen heerst, zowel richting de Nederlandse overheid als richting eigen netwerken. Professionals signaleren dat bijeenkomsten soms gepaard gaan met zwijgzaamheid en een gesloten karakter. Uitnodigingen circuleren bijvoorbeeld via besloten kanalen waarbij de locatie pas na aanmelding wordt gedeeld. Er zijn enkele incidenten gemeld rond Eritrese bijeenkomsten, maar er kon niet worden vastgesteld of deze een politieke achtergrond hadden. Professionals geven aan dat sommige instellingen terughoudend zijn bij het verhuren van zalen of het ondersteunen van Eritrese activiteiten, uit vrees voor spanningen en discussies over buitenlandse beïnvloeding. Echter geven professionals wel aan dat een te sterke veiligheidsbenadering kan bijdragen aan stigmatisering en wantrouwen.

Er is geen zichtbare rol bij demonstraties of grootschalige ordeverstoringen, en er zijn geen signalen van radicalisering. Wel zijn er verschillende incidenten geweest tussen Eritrese jongeren en Syrische jongeren.

Spanningen binnen de Syrische gemeenschap
In december 2024 is het Assad-regime in Syrië gevallen. De groep Syriërs in Nederland is veelal gevlucht voor dit regime en de val zal dan ook een zekere opluchting zijn geweest. Tegelijkertijd volgt er veel onzekerheid voor deze groep. Het is onzeker hoe de nieuwe machthebbers zich ontwikkelen. En bovendien is er door de Nederlandse regering vrij snel besloten om de asielaanvragen stil te leggen, in afwachting van een nieuw beoordeling van de veiligheid in Syrië. Uiteindelijk is Syrië als relatief veilig beschouwd. Dit betekent dat veel van de asielaanvragen, waarvan de behandeling in juni weer is opgepakt, zullen worden afgewezen. Dit alles heeft in de afgelopen periode gezorgd voor onrust in de Syrische gemeenschap. Daarbij zijn er zoals hierboven al aangegeven verschillende incidenten geweest tussen Eritrese jongeren en Syrische jongeren. Bij het Steunpunt Radicalisering zijn ook signalen binnengekomen van spanningen tussen Syrische en Oekraïense leerlingen.

Afnemend vertrouwen in politiek en overheid
Het vertrouwen tussen burger en overheid staat al langer onder druk. Sinds de coronapandemie zijn de verhoudingen op scherp komen te staan en het vertrouwen in de politiek is laag.[99] Veel verschillende factoren spelen hierin een rol, waaronder maatschappelijke problemen en het

[99] Zie bijvoorbeeld Continu Onderzoek Burgerperspectieven, Sociaal en Cultureel Planbureau.

optreden van de overheid zelf. Ook in Amsterdam is dit merkbaar. Een deel van de bewoners heeft weinig vertrouwen in de overheid en instituties en voelt zich niet gehoord.

Wantrouwen in de overheid komt volgens professionals vaak voort uit een gevoel van ongelijke behandeling door de overheid en zich tweederangsburger voelen. Sommige bewoners zijn afgehaakt en willen liever niets met de overheid te maken hebben. Professionals uiten ook zorgen over desinformatie en informatiebubbels, waarbij mensen vooral informatie zien die hun eigen ideeën bevestigt.

De spanningen tussen burger en overheid heeft zich het afgelopen jaar slechts beperkt geuit in openbare ordeverstoringen. In sommige wijken was sprake van verhitte discussies en emotionele reacties, met name rond internationale ontwikkelingen en het gevoel van ongelijke behandeling, maar dit bleef grotendeels binnen de kaders van het democratisch debat. Jongeren lieten zich soms gelden bij demonstraties of tijdens bijeenkomsten in de openbare ruimte, maar grootschalige ongeregeldheden deden zich niet voor. De sfeer is eerder gespannen dan structureel gewelddadig.

Spanningen rondom COA-locaties
In enkele stadsdelen spelen spanningen rondom COA-locaties en asielzoekers. Zo zijn er concrete meldingen over een asielzoekerscentrum waarbij jongeren homofobe uitlatingen hebben gedaan. Daarnaast spelen er in enkele stadsdelen draagvlakproblemen in de omgeving van opvanglocaties. Zo leidde de komst van een azc in een van de stadsdelen tot weerstand vanuit de lokale gemeenschap en juridische procedures. Hoewel er geen signalen zijn van georganiseerde of gewelddadige bewegingen, zorgt dit wel voor polarisatie en onrust in de omgeving.

Afhaken, verharding en desinformatie onder jongeren
Professionals zien dat sommige Amsterdamse jongeren zich terugtrekken uit het maatschappelijk midden. Ze voelen zich niet gehoord of vertegenwoordigd en hebben weinig vertrouwen in overheid en instituties. Dit wantrouwen wordt versterkt door gebeurtenissen die in hun ogen ongelijk worden behandeld, zoals de nasleep van de oorlog in Gaza en de gebeurtenissen na de wedstrijd Ajax Maccabi Tel Aviv.

Een kleine groep jongeren vertoont een harde, soms cynische houding. Dit is zelden ideologisch, maar hangt vaak samen met straatcultuur, online machorollen of kleine criminaliteit. Jongeren die zich buitengesloten voelen kunnen omslaan in zwart-wit denken over ‘zij’ tegenover ‘wij’. Sociale media zijn doorslaggevend voor hoe jongeren nieuws volgen en hun identiteit vormen. Fragmentarische berichten, emotionele beelden en de invalshoek van influencers bepalen het beeld. Bij grote internationale conflicten kan dit leiden tot een sterk partijdige of wantrouwige houding tegenover overheid en traditionele media.

Daarnaast wijzen professionals op de invloed van online complottheorieën, extreme rolmodellen en schokkende content. Dit kan jongeren ongevoelig maken voor geweld of hen een vijandig wereldbeeld geven, zonder dat ze direct naar extremisme bewegen. Het merendeel van de jongeren radicaliseert niet, maar volgens professionals maakt de combinatie van wantrouwen, sociale druk en online invloeden hen wel kwetsbaar voor polarisatie.